

Jenni Sonne

**”MUKAVA SAADA JOTAIN
KÄTTÄPITEMPÄÄ ÄÄNNEPULMIIN”**
Äänteellistä kehitystä tukeva peli- ja leikkikansio
perhepäivähoitoon

Opinnäytetyö
Lastentarhanopettaja

2019

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Jenni Sonne	Sosionomi, LTO (AMK)	Maaliskuu 2019
Opinnäytetyön nimi "Mukava saada jotain kättäpitempää äännepulmiin" Äänteellistä kehitystä tukeva peli- ja leikkikansio perhepäivähoitoon		48 sivua 14 liitesivua
Toimeksiantaja Kiteen kaupungin varhaiskasvatus		
Ohjaaja Karoliina Rötö		
Tiivistelmä <p>Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli vahvistaa varhaiskasvatuksessa työskentelevien perhepäivähoitajien tietämystä ja kokemusta varhaislapsuuden kielen kehityksen, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueen tukemisesta. Tavoitteena oli tuottaa työväline perhepäivähoitajille, joka olisi liitettävissä perhepäivähoidon arjen pedagogiikkaan ohjattaessa lapsiryhmiä. Konkreettisenä tuotoksena syntyi peli- ja leikkikansio, jonka avulla perhepäivähoitajat voivat tukea varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä. Peli- ja leikkikansion käyttöönottamiseksi pidettiin perehdytys perhepäivähoitajille.</p> <p>Palautetta kerättiin laadullisilla ja määrällisillä tutkimusmenetelmillä, kyselyllä, ennustamaan peli- ja leikkikansion käyttöönotettavuutta perhepäivähoitajien työssä sekä kehittämään peli- ja leikkikansion sisältöä. Kerätty aineisto analysoitiin sekä määrällisellä että laadullisella sisällönanalyysimenetelmällä.</p> <p>Tulokset osoittavat peli- ja leikkikansion soveltuvuuden perhepäivähoidon arjen toimintatuokioille käytettäväksi koko ryhmän kanssa, pareittain ohjaajan ja lapsen välillä, lapset voivat pelata keskenään tai lapsi voi pelata yksin. Lisäksi pelejä voidaan pelata lasten ikätasoisesti tai yksilöllisesti lapsen tarpeita tukien. Tulokset osoittivat, että esteitä peli- ja leikkikansion käytölle olivat esimerkiksi lapsen arkuus ja oppimisen pulmat, rauhallisen ajan puuttuminen sekä aikuisen antama huono mallintaminen ääntämisestä. Kehittämisehdotuksina nousi muutaman pelin kuvakorttien koon suurentaminen sekä toivottiin pelien olevan mahdollisimman toiminnallisia. Saadun palautteen pohjalta peli- ja leikkikansio muokattiin lopulliseen muotoonsa. Johtopäätöksenä voidaan todeta peli- ja leikkikansion toimivan pedagogisena työvälineenä ja siten tukevan varhaislapsuuden kielen kehitystä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueetta, perhepäivähoidossa.</p>		
Asiasanat varhaiskasvatus, perhepäivähoito, kielen kehitys, ääntäminen, äänteellinen kehitys, äänteellisen kehityksen seuranta ja tukeminen		

Author (authors)	Degree	Time
Jenni Sonne	Bachelor of Social Services	March 2019
Thesis title A Game and play -folder Supporting phonological development in early childhood		48 pages 14 pages of appendices
Commissioned by the Childhood Education unit of the Town of Kitee		
Supervisor Karoliina Rötö		
Abstract <p>Good phonetic knowledge in early childhood predicts good skills of learning to read and write later in childhood. Phonological development can be supported by structural methods. The aim of this functional thesis was to promote childminder's knowledge and experience on early childhood's linguistic development, especially phonological development by creating a working method which could be used in daily pedagogy practices for supporting articulation and phonological development of children. The work focused on different kind of practicing methods and as a result a Game and play –folder consisting of various kind of children games was created.</p> <p>The feedback related to introduction and implementation process of the game and play –folder was collected from childminders using open and structured questions. The collected data was analyzed using both quantitative and qualitative content analysis methods. The final results were used for valuing usefulness of a Game and play –folder in childminders work and shaping the final content of the Game and play –folder.</p> <p>The results show suitability of the Game and play –folder in childminders daily functional moments and it can be used within hole group, in pair of childminder and child, children can play by themselves, child can play alone, playing children in same age or playing with them who needs more individual support. As a conclusion, the Game and play –folder works as a pedagogic tool thus supporting the linguistic development, especially the phonological development of early childhood in childminding.</p>		
Keywords linguistic developmet, articulation, phonological development at early childhood, following up phonological development in early childhood education, structural methods of supporting phonological development in childminding		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KIELEN KEHITYS VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA.....	8
3	ÄÄNTÄMINEN.....	10
4	ÄÄNTEELLINEN KEHITYS VARHAISLAPSUUDESSA.....	11
4.1	Ääntely.....	12
4.2	Kanoninen vaihe.....	13
4.3	Ensisanojen kausi.....	13
4.4	Systemaattisen fonologisen kehityksen kausi.....	15
4.5	Fonologisen kehityksen viimeistelykausi.....	16
5	ÄÄNTEELLISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN.....	17
5.1	Mallintaminen.....	18
5.2	Vertaisoppiminen.....	18
5.3	Aistien hyödyntäminen.....	19
5.4	Kielen ja leuan eriytyneen liikkeen tukeminen.....	20
5.5	Puheen motorisen liikeradan tukeminen.....	20
5.6	Fonologisen tietoisuuden tukeminen.....	21
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	22
6.1	Teoria perusteiden etsiminen harjoitteille.....	23
6.2	Peli- ja leikki materiaalin valmistaminen ja kokoaminen kansioksi.....	24
6.3	Peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutus perhepäivähoitajille.....	25
6.4	Palautteen kerääminen.....	27
6.5	Tulosten analysointi.....	27
6.5.1	Strukturoitu kyselylomake.....	28
6.5.2	Avoimet kysymykset.....	32
6.6	Lopullinen versio peli- ja leikkikansiosta sekä jalkauttaminen käytäntöön.....	37
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	39
8	POHDINTA.....	41
8.1	Validiteetti ja reliabiliteetti.....	42
8.2	Opinnäytetyön prosessi ja reflektointi.....	43

8.3 Ehdotukset jatkotutkimuksille.....	44
LÄHTEET.....	45
LIITTEET	
Liite 1. Kuva peli- ja leikkikansiosta	
Liite 2. Peli- ja leikkikansion alkusanat	
Liite 3. Peli- ja leikkikansion sisältö	
Liite 4. Perehdytysillan aikataulu	
Liite 5. Arviointilomake	
Liite 6. Analyysi esimerkit 1. ja 2.	
 KUALUETTELO	
Kuva 1. Opinnäytetyön prosessissa käytetyt menetelmät.....	23

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016) yhtenä osa-alueena korostuu lapsen kielen tukeminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatustuki (Varhaiskasvatustuki 540/2018) ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksessa työskenteleviä. Kuitenkaan kaikilla varhaiskasvatuksen ammattiryhmillä, kuten perhepäivähoitajilla, koulutukseen ei sisälly varhaislapsuuden kielen kehitykseen liittyviä haasteita tai menetelmiä, joilla tukea kielen kehitystä. Aina myöskään täydennyskoulutusta ei ole saatavilla.

Lapsiryhmissä työskentelevät ovat tuoneet esille, että lasten kielelliset vaikeudet olisivat lisääntyneet viime vuosien aikana. Varhaiskasvatuksessa puheen ja kielenkehitys on yksi osa-alue, jossa lapsilla havaitaan erityisen tuen tarvetta. (Aro ja ym. 2014, 117.) Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksessa työskentelevät perhepäivähoitajat olivat myös havainneet omassa työssään lasten kielen kehityksessä esiintyvien pulmien lisääntyneen, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueella.

Idea opinnäyteytyölleni syntyi yhteistyössä perhepäivähoitajien kanssa keväällä 2018. Työskentelin tuolloin Kiteen varhaiskasvatuksessa viransijaisena kiertävänä erityislastentarhanopettajana toimintakauden 2017-2018 ja vierailin myös perhepäivähoidon lapsiryhmissä. Perhepäivähoidossa tein 5 -vuotiaalle suunnatun kehityksen arvioinnin, KEHUn, jolla muun muassa kartoitetaan äänteet lapsen puheesta kielen kehityksen osa-alueella (Ks. myös Heinonen ja ym. 2010; Järnefelt ja ym. 1999). KEHU:n lisäksi sain yhteydenottoja perhepäivähoitajilta vanhempien luvalla tai suoraan vanhemmilta mikäli heillä oli noussut huoli lapsen kielen kehitykseen liittyen. Näin aloitin kerran viikossa antamaan äänneharjoittelua 3–5 -vuotiaalle perhepäivähoidon lapsille. Työssäni olen havainnut varhaislapsuuden haasteellisimpien äänteiden olevan /r/, /s/ ja // -äänteet.

Perhepäivähoitajilta nousi toive, että toimittaisin heille lapsille pitämiäni äänneharjoituksia. Näin perhepäivähoitajat voisivat myös itse tehdä harjoituksia kyseisten lasten kanssa päivittäin. Perhepäivähoitajilla oli myös halua kokeilla harjoitteita koko lapsiryhmänsä kanssa, jolloin kaikki ryhmän

lapset hyötyisivät harjoitteista. Tästä syntyi ajatus opinnäytetyön aiheesta koota varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä tukeva peli- ja leikkikansio työvälineeksi perhepäivähoitajille. Aluksi aiheelle oli kysyntää noin puolessa 12:sta Kiteen perhepäivähoidon ryhmistä. Kaiken kaikkiaan valmiista opinnäytetyöstä hyötyy 12 perhepäivähoitajaa sekä noin 50 perhepäivähoidossa olevaa 0–5 -vuotiasta lasta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli perhepäivähoitajien tiedon ja kokemuksen vahvistaminen varhaislapsuuden kielellisen kehityksen, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueen tukemisessa. Tavoitteena oli kehittää työväline perhepäivähoitajien arjen pedagogikkaan tukemaan varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä, josta konkreettisena tuotoksena syntyi peli- ja leikkikansio.

Peli- ja leikkikansion pedagoginen käyttötarkoitus on tukea äänneharjoittelustruktuurin mukaisesti lapsen kielen kehitystä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-aluetta. Perhepäivähoitajat voivat päivittäin käyttää näitä pelejä ja leikkejä omien toiminnallisten tuokioiden suunnitteluun ja toteutukseen lapsiryhmissään. Opinnäytetyöhön kuuluvalla peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutuksella, perhepäivähoitajat perehdytettiin kansion pedagogisesti sekä eettisesti kestävään käyttöön. Perehdytyksen lopuksi palautetta kerättiin laadullisilla ja määrällisillä menetelmillä ennustamaan peli- ja leikkikansion käyttöönotettavuutta perhepäivähoitajien työssä sekä kehittämään peli- ja leikkikansion sisältöä. Saadun palautteen pohjalta peli- ja leikkikansio muokattiin lopulliseen muotoonsa. Lisäksi peli- ja leikkikansion jalkauttamiseksi käytäntöön, kansion yhdyshenkilöksi sekä käytön tueksi perhepäivähoitajille nimettiin kiertävä erityislastentarhanopettaja.

Opinnäytetyön raportin teoreettiseen viitekehykseen olen tuonut ne käsitteet, jotka ovat oleellisia peli- ja leikkikansion käyttöönottamista varten. Raportin tarkoituksena on tukea perhepäivähoitajien tietämystä kielen kehityksen kontekstista varhaiskasvatuksessa, ääntämisestä, 0–6 -vuotiaiden lasten äänteellisestä kehityksestä ja siinä yleisesti ilmenevistä kehityshaasteista sekä niistä menetelmistä, joilla äänteellistä kehitystä voidaan tukea varhaislapsuudessa. Teoreettisen osuuden jälkeen opinnäytetyön toteutuksessa, esittelen menetelmät, joiden kautta peli- ja leikkikansio

valmistui sekä tuloksissa kuvaan peli- ja leikkikansion käyttömahdollisuuksia perhepäivähoidossa. Kappaleessa 6.6, olen koonnut tulosten pohjalta esille tulleita pedagogisia erityishuomioita lopullisen peli- ja leikkikansion version käyttöönottamiseksi, joita tulee huomioida kansion jalkauttamiseksi käytäntöön.

2 KIELEN KEHITYS VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA

Puheen ja kielen kehitys kuuluvat osaksi lapsen motorista, sensorista ja kognitiivista kokonaiskehitystä (Hakamo 2013, 23). Kielen kehittymisellä on lapselle suuri merkitys. Kielen avulla lapsen on mahdollista tutustua ympäristöönsä, jäsentää havaintojaan sekä oppia uusia asioita. Puheesta muotoutuu lapselle sosiaalisen vuorovaikutuksen, ajatusten ja tunteiden viestintäväline sekä väline oman toiminnan suunnittelemiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. (Lyytinen 2014, 51.)

Lapsen luontainen kiinnostus puhetta kohtaan, kyky suunnata tarkkaavaisuus samaan asiaan toisen ihmisen kanssa sekä matkimishalu ovat kielenoppimisen perusta varhaislapsuudessa (Huotilainen & Partanen 2010, 177). Jo vastasyntynyt on valmis sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja näin ollen vauvan kieli alkaa kehittyä vuorovaikutuksessa häntä hoitavien henkilöiden kanssa (Hakamo 2013, 13). Lisäksi riittävän hyvin toimivat aistit ovat välttämätön ehto toimivalle vuorovaikutukselle ja kielen kehittymiselle (Jansson-Verkasalo & Guttorm 2010, 183).

Lasta ohjaa synnynnäinen taipumus omaksua kieltä. Ensisijaisesti lapsi oppii puhumaan matkimalla ja jäljittelemällä ympäristöstä tulevaa kieltä. Merkittävä askel kielellisessä kehityksessä tapahtuu, kun matkiminen muuttuu tietoiseksi. (Alivuotila 2010, 193.) Tavoiteltavaa olisi, että kouluun menevän lapsen puhe olisi selkeää. Puheen selkeyttä edesauttaa se, että lapsella on käytössään jokaisesta äänneestä sellainen äännevariantti, ettei se sekoitu toiseen äänneeseen. Tämä on tärkeää sanojen merkitysten viestittämisessä sekä myöhemmin lukemaan oppimisessa. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 173.)

Lapsen puheen ja kielen kehitystä seurataan varhaiskasvatuksessa (Hakamo 2013, 17). Uusi 1.9.2018 voimaan tullut varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksessa työskenteleviä henkilöitä (Varhaiskasvatustalaki 540/2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä osa-alueena painottuu lapsen kielellisen kehityksen tukeminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan lapsen kielellisten taitojen ja valmiuksien osalta seuraavasti:

”Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä.. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40.)

Varhaiskasvatuksen työntekijät tekevät huomioita lasten kehityksestä osana ammattiaan varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Varhaiskasvattajien luonnolliseen työskentelytapaan kuuluvat havainnoiva seuranta sekä arviointi lapsiryhmässä. Havainnoidessaan kielenkehitystä varhaiskasvattajat kiinnittävät yleensä huomiota niukkaan puheen määrään tai puhumattomuuteen, ääntämis- eli artikulaatiovirheisiin sekä puheen rytmin häiriöihin, kuten änkytykseen ja sokellukseen. Myös kielellisten ohjeiden ymmärtämiseen ja vastaanottamiseen liittyviin pulmiin kiinnitetään ensimmäisenä huomiota. Hieman myöhemmin tarkastelun kohteena ovat puheen merkityssisällöt ja kieliopilliset rakenteet. (Aro ja ym. 2014, 117–118.)

Mikäli lapsen kielenkehityksessä on havaittu vaikeuksia, tulisi lapselle heti suunnitella ja tarjota oikein suunnattua tukea. Samalla vanhempien kanssa tulee keskustella lapsen mahdollisuudesta päästä tarkempiin tutkimuksiin. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi saada ohjausta esimerkiksi kiertävältä erityislastentarhanopettajalta. Erityistyöntekijän rooli painottuu lasten

kehityksen tukemiseen ja vanhempien sekä henkilökunnan ohjaukseen (Aro & ym. 2014, 118.)

Lapsen kielen kehittyminen on varhaiskasvatuksen yksi keskeisiä sisällöllisiä alueita, joista myös vanhemmat ovat kiinnostuneita. Työntekijöiden tulisi avata vanhemmille eri-ikäisten lasten kielen kehittymiseen kuuluvia vaihteita. On myös tärkeää, että vanhemmille kerrotaan, millä tavoin päivähoitossa tuetaan lapsen kielen kehittymistä. Tärkeää on yhdessä seurata lasten kielellistä kehittymistä sekä arvioida ajoissa mahdollisia tuen tarpeita. (Välimäki 2011, 18.)

3 ÄÄNTÄMINEN

Ääntämisellä eli artikuloinnilla tarkoitetaan yksittäisten äänteiden, tavujen, sanojen, että myös jatkuvan puheen tuottoa (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012, 18). Puhekielessä puhutut sanat koostuvat peräkkäisistä äänteistä eli foneemeista, jotka ovat kielen järjestelmään kuuluva pienin yksikkö. Keskenään erilaiset sanat koostuvat merkityksellisistä tavuista ja ainakin osittain eri äänteistä. Jo yhdenkin äänteen muuttuminen sanassa muuttaa sanan toiseksi. Äänteen tehtävänä on sanojen erottaminen. (Aaltonen & Portin, 2010, 19, 346.)

Ääntäminen tuotetaan kielen, huulten, hampaiden, leuan ja kitlaen avulla (Hakamo 2013, 28). Nämä puhe- eli artikulaatioelimillä tuotetut liikkeet ovat kaikkein koordinoituneimmat, kontrolloituneimmat ja tarkimmin ajoitetut liikkeet, jotka ihminen pystyy tuottamaan. Yhden sekunnin aikana, ihminen pystyy tuottamaan 20–30 äännettä tai 6–9 tavua. Äänteiden tuottamisen kannalta kieli on tärkein ja nopeiten liikkuva puhe-elin, sillä kielen kärki pystyy 7–10 eri liikkeeseen sekunnissa. Säätelemällä kielen asentoa, ihminen voi tuottaa suuren määrän erilaisia äänteitä. (Laaksonen 2010, 28.)

Suomen kielessä on 21 äännettä, joista 8 on vokaaliäännettä (kirjainmerkit a, e, i, o, u, y, ä, ö) ja 13 on konsonanttiäännettä (d, h, j, k, l, m, n äng-äänne, p, r, s, t, v) (Hakamo 2013, 30). Etuvokaaleissa, kuten /i, e, y, ö ja ä/, kielen massa sijaitsee suun etuosassa. Takavokaaleissa, kuten /u ja o/, kielen massa vastaavasti sijaitsee suun takaosassa. Väljissä vokaaleissa, kuten /a ja

ä/, kielen selkä on matalalla. Pyöreissä vokaaleissa, kuten /y, ö, o ja u/, huulet pyöristyvät, kun taas laveissa vokaaleissa /a, ä, i ja e/ huulet ovat pyöristymättömät. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012, 18–19.)

Konsonantit voidaan luokitella IPA-järjestelmä taulukon pohjalta karkeasti; huulten alueen äänteisiin (labiaalit), kuten /p, b, m, v/; hammasäänteisiin (dentaalit), kuten /t, d, n, l, r, s/; lakiäänteisiin (palataalit), kuten /j, k, g, äng/-äänne sekä kurkunpää-äänteisiin (laryngaalit) (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012, 24).

Selkeä ääntäminen edellyttää tarkkoja suun alueen lihastoimintaa sääteleviä liikesarjoja eli suun alueen motoriikkaa. Tämä taito kehittyy lapsilla vähitellen iän myötä. Tarkkuutta suun motoriikassa tarvitaan nopeasti toistuvissa tavuissa sekä eri äänteiden perättäisessä tuottamisessa. (Olkinuora 2016, 30.) Puhuesssa valtaosassa suomen kielen sanoissa tulee osata siirtyä artikulaatiopaikasta toiseen (ääntöväylän kohta, jossa muodostetaan sulkeuma tai kapeikko) tai artikulaatiotavasta toiseen (ääntöväylän väljyys- tai ahtausaste äänneitä tuottaessa) sujuvasti ja nopeasti. Tämän takia merkityksellisten sanojen vaatimat artikulaatioliikkeet tuottavat etenkin pienille lapsille haasteita. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 197; Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012, 339.)

Useat tutkimukset osoittavat äänteellisten taitojen sekä lukemisen taitojen kehittyvän suomen kielessä rinnakkain. Hyvää äänteellistä tuntemusta on pidetty lukemaan oppimisen kannalta keskeisimpänä kielellisen tietoisuuden osa-alueena suomen kielessä. (Hakamo 2013, 56.) Suomalaisen Lapsen kielen kehitys (LKK) –pitkittäistutkimuksen tulosten perusteella on havaittu jo puolivuotiaan lapsen kyvyllä erotella puheäänteiden kestoeroja sekä kaksivuotiaan lapsen kielen ymmärtämisen ja tuottamisen taitojen olevan vahvasti yhteydessä lukutaidon myöhempään kehitykseen (Siiskonen ja ym. 2014, 315).

4 ÄÄNTEELLINEN KEHITYS VARHAISLAPSUUDESSA

Vauva havainnoi ympäristön ääniä ja puhetta jo muutaman viikon ikäisenä. Vähitellen lapsi oppii tunnistamaan äänien maailmasta puheelle ominaiset ja

toistuvat piirteet. Äidinkieleensä kuuluvat äänteet lapsi oppii tuottamaan kuuntelemalla, katselemalla ja matkimalla ympäristöstä tulevaa mallia. Tämän matkimisen tuloksena on oletettu, että lapsi oppii tuntemaan ja kuulemaan puheliikkeensä. Lapsen puheen kehittyminen vaatii, että lapsen jokelteluun vastataan, lasta kuunnellaan ja hänen kanssaan leikitään. (Hakamo 2013, 23.)

Synnyynnäiset hermostolliset valmiudet luovat perustan lapsen kielen kehitykselle. Lapselle tarjotut virikkeet mahdollistavat hermoston kehittymisen sekä muovautumisen aivan vaativampiin kielellisiin suorituksiin. Samalla kun lapsen hermostollinen järjestelmä kypsyy ja kehittyy, äänteissä esiintyvä vaihtelu vähenee. Vähitellen lapsi siirtyy äänillä leikkimisestä kohti tahdonalaista sanojen tuottamista (Jansson-Verkasalo & Guttorm 2010, 183–184.) Lapsen äänteellisen kehityksen eli fonologisen kehityksen kaudet voidaan jakaa: ääntely, jokeltelu, ensisanojen kausi, systemaattisen fonologisen kehityksen kausi sekä fonologisen kehityksen viimeistelyn kausi (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 196).

4.1 Ääntely

Vauvan varhainen ääntely alkaa syntymähetkestä ja on pitkälti kieliympäristöstä riippumatonta noudattaen yleistä universaalia kehityslinjaa. Aluksi vauva tuottaa erilaisia refluktiivisia ääntelyjä, kuten itkua ja epä mukavuutta ilmaisevia ääniä sekä vegetatiivista ääntelyä, kuten yskimistä, aivastelua, röyhtäisyjä ja haukottelua. Kahden kuukauden ikäisen ääntely monipuolistuu mielihyvä-ääntelyillä. Tällöin lapsen ääntely muistuttaa kujertelua, kuten *guu, ugu*. Tätä vaihetta kutsutaan myös primitiiviseksi artikulaatiovaiheeksi, sillä äännellessään lapsi yhdistää artikulaatioliikkeen ääntöön. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 195-196.)

Varhaiskehitys äänteiden tuottamisessa alkaa noin kolmen kuukauden ikäisenä. Tällöin lapsen kurkunpää on painunut alemmaksi ja kielen taakse jää ilmaväylä. Tätä ilmaväylän muotoa muuntelemalla puheäänteiden tuottaminen on mahdollista. Vastasyntyneen lapsen kurkunpää on korkealla ja siten mahdollistaa hengittämisen ja syömisen yhtä aikaa, mutta ei vielä äänteiden tuottamista. (Hakamo 2013, 25.)

Neljän kuukauden ikäisen vauvan ääntely sisältää jo hyvin erilaisia ääntelymuotoja. Tämän laajennusvaiheen aikana vauva kokeilee äänen ääriominaisuuksia tuottamalla esimerkiksi kirkuvaa, kuiskaavaa, murisevaa ja päristelevää ääntelyä. Lapsen lähennellessä puolen vuoden ikää, hän alkaa yhdistellä konsonanttimaaisia äänneitä vokaalimaisiin äänneisiin. Tämän marginaalijokeltelun aikana tuotetut tavut eivät vielä ole ajoituksellisesti ja artikulatorisesti aikuispuheen tavujen kaltaisia. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 196.)

4.2 Kanoninen vaihe

Lapsen ollessa puolen vuoden ikäinen, ääntelystä alkaa erottua toistuvia tavarakenteita (Hakamo 2013, 13). Tätä vaihetta kutsutaan kanoniseksi jokelteluksi. Kanonisessa vaiheessa lapsi tuottaa kahdenlaisia kanonisia tavuja: toistavia ja varioivia. Toistavassa jokeltelussa lapsi toistaa äänneellisesti samanlaisia tavuja, kuten *bäbä-bäbä*. Yhdessä toistavan jokeltelun kanssa, lapsella esiintyy muutakin rytmistä toimintaa, kuten käsien, sormien ja jalkojen toistavia liikkeitä. Varioivissa tavuissa, kuten *päkä*, lapsi muuntelee joko konsonanttimaista tai vokaalimaista äännettä. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 196.)

Puolen vuoden iästä lähtien lapsi käyttää itkuaan enemmän kommunikaatiossa merkityksessä, kun se aiemmin oli refleksinomaista (Jansson-Verkasalo & Guttorm 2010, 182). Lapsen jokeltelu alkaa sisältää runsaasti emotionaalisia eli tunne-elämän kehittymiseen liittyviä piirteitä. Lisäksi lapsi nauttii oman äänensä kuulemisesta toistaessaan ääniä ja vokaaleja. Myös konsonantit tulevat vähitellen mukaan lapsen ääntelyyn. (Hakamo 2013, 23.) Kielen äännejärjestelmään liittyvät pulmat voivat ilmetä varhaiselinkuukausina siten, että lapsi jokeltelee vähän. Lisäksi lapsen jokeltelussa erityisesti konsonanttiäänteet ovat tavanomaista suppeampia. (Ikonen & Ström 2009, 123.)

4.3 Ensisanojen kausi

Ensisanojen kaudella viitataan 50 ensimmäisen sanan kauteen. Tänä aikana lapsi alkaa vähitellen tuottaa ääntelyn ja jokeltelun rinnalla myös yksittäisiä sanoja. Ensisanat lapsi sanoo keskimäärin 11–12 kuukauden ikäisenä. Aluksi

tuotetut sanat ovat kokonaisvaltaisia eivätkä noudata sääntöihin perustuvaa äänteellistä järjestelmällisyyttä. Puolentoista vuoden ikäisellä on keskimäärin 50 sanan aktiivinen sanavarasto. Äänteistä ensimmäisinä konsonanteina lapsi omaksuu yleensä /p,t,k,m,n/, kun taas vokaaleista lapsi tuottaa jo valtaosan. Lapsen on tärkeää myös hallita äänteiden lyhyt ja pitkä kestoisuus. Tällä on suomen kielessä sanojen merkityksiä erotteleva tekijä. Esimerkiksi *mato-matto, tuli-tuuli*. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 196–197.)

Ensisanojen kaudella lapsen puheessa esiintyy äänteiden yhdistelyä koskevia rajoituksia. Konsonanttien yhdistelyvaikeuksista aiheutuva sanojen yksikonsonanttisuus on varsin yleistä. Toisinaan yhdistelyvaikeus liittyy myös vokaaleihin, jolloin sanoista tulee yksivokaalisia. Yksikonsonanttisuuteen lapsi pääsee myös assimilaatioiden kautta. Assimilaatiossa äänne samankaltaistuu samassa sanassa olevan toisen äänteen vaikutuksesta, esimerkiksi takki [kakkij]. Tällöin lapsen puheessa helposti ilmaantuu samaa tarkoittavia sanoja, kun lapsi ei pysty tekemään eroja sanojen välille. Esimerkiksi sanat sukka, kukka ja tukka saattavat kaikki toteutua lapsen puheessa muodossa [kukka]. Tämä vaikeuttaa puheen ymmärrettävyyttä, ellei kuulija pysty lukemaan tilannevihjeitä lapsen puheesta. Assimilaation avulla 1–2 -vuotias lapsi pyrkii yksinkertaistamaan sanoja. Assimilaatioiden määrä vähenee selvästi kolmeen ikävuoteen mennessä. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 197–199.)

Assimilaation ohella kahden eri konsonantin tuottamisen lapsi voi myös välttää puheessa siten, että hän jättää kokonaan tuottamatta toisen konsonantin. Omission avulla eli jättämällä sananalkuisen konsonantin, lapsen on mahdollista toteuttaa sanan sisäinen konsonantti. Suomen kielessä tämä on tavallinen ilmiö pienten lasten puheessa. Kaksivuotiailla lapsilla omissio on assimilaatiota yleisempi keino tuottaa yksikonsonanttisia sanoja. Tyypillisesti sanan alussa toteutumatta jääviä konsonantteja ovat /h/, // ja /r/ sekä usein myös /j/, kuten [una] juna. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 199.)

Ensisanojen kaudelle tyypillistä on myös tavujen rakenteita koskevat rajoitukset. Tavallista on, etteivät konsontit /n/ tai /t/ toteudu sanan lopussa, kuten sanassa [outu] housut. Toinen erittäin tavallinen rajoitus suomalaislapsilla koskee pitkien sanojen tavumäärää, joita lapsi pyrkii vähentämään puheessaan tyypistämällä sanaa. Kaksitavuisissa tyypistymissä

korostuu usein painollinen ensitavu ja sitä seuraava painoton tavu, kuten sanassa [ome] omena. Puheessaan lapsi saattaa myös tuottaa hallitsemansa tavun kahteen kertaan, kuten [papa] banaani. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 199.)

Valikoivuutta esiintyy tyypillisesti ensisanojen kaudella, jolloin lapsi aktiivisesti valitsee tietynrakenteisia sanoja sanastoonsa ja välttelee muita.

Suomalaistutkimus vahvistaa käsitystä, että suomalaislapset suosivat puheen kehityksen varhaisvaiheessa yksinkertaisia yksikonsonanttisia sanoja, kuten kukka, tutti ja vauva- tyyppisiä sanoja. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 199.)

4.4 Systemaattisen fonologisen kehityksen kausi

Systemaattisen fonologisen kehityksen kausi seuraa ensisanojen kautta. Se alkaa noin 1,5 vuotiaana ja jatkuu 3–4 -vuotiaaksi. Tämän kauden alussa on tavallisesti sananpyrähdysvaihe, jolloin lapsen sanavaraston määrä kasvaa nopeasti keskimäärin 300 sanaan saakka. Tähän kasvuun vaikuttaa muun muassa se, että lapsi oivaltaa sanojen rakenteiden välisiä eroja sekä sen, että sanat koostuvat pienimmistä rakenneosista. Kasvava sanavarasto edelleen kehittää lasta havainnoimaan eroja sanojen välillä. Hiljalleen lapsen tuottamien sanojen rakenteet monipuolistuvat sekä puheen ymmärrettävyys lisääntyy. Lapsen sanoissa esiintyvät virheet ovat järjestelmällisiä ja ennustettavia, mikä tekee puheesta yleensä suhteellisen ymmärrettävää. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 200.)

Tutkimuksissa on osoitettu, että suomea omaksuvilla kaksivuotiailla on käytössään sananalkuisessa asemassa keskimäärin kuusi ja sanan sisässä kahdeksan eri konsonanttia. Lasten välillä on tässä kuitenkin suurta yksilöllistä vaihtelua. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 200.) Lapsen puheessa sanan sisäinen konsonantti voi jäädä kokonaan pois, jolloin konsonanttia edeltävä vokaali ääntyy pitkänä korvaten konsonantin. Tällä sijaispidennyksellä lapsi pyrkii hallitsemaan pitkiä konsonanttiäänteitä, kuten /r/ ja //, esimerkkinä [hyyä] hyrrä ja [pao] pallo. Lapsi käyttää sijaispidennystä silloin, kun kyseiset konsonantit eivät kuulu lapsen äännevalikoimaan. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 174–176.)

Haasteita tällä kaudella tuottavat motorisesti vaikeat yksittäiset äänteet sekä monet konsonanttiyhtymät. Suomalaisista konsonanteista erityisesti /s/ ja /r/ korvautuvat usein toisella äänneellä, esimerkiksi [pottu] possu, [koila] koira. Yhdistellessään konsonantteja lapsella voi ilmetä lähiassimilaatioita vierekkäisten konsonanttien samankaltaistuessa, kuten [uhha] juhla, [pikkä] pitkä. Lapsella saattaa myös esiintyä sanojen typistämistä pitkien sanojen yhteydessä, kuten [panini] banaani ja [maniini] mandariini (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 200.)

Osalla lapsista ilmenee haasteita /l/- äänneen tuottamisessa. Tällöin kieli ei /l/:ää äännettäessä liiku vaan makaa suuontelon pohjalla. Tähän syynä voi olla muun muassa tiukka kielijänne. Puheessa lapsi pyrkii täyttämään /l/:n jonkinlaisella vokaalilla, esimerkiksi [pauo] pallo. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 174–176.)

Haasteita lapselle tuottavat myös vähemmän tutut sanat, nopea puhe ja pitkät ilmaukset tai lauseet. Lapselle voi olla vaikeaa yhdistellä lauseita sanoiksi. 2–3 -vuotiaat pystyvät havainnoimaan virheitä aikuisten puheesta, mutta eivät aina omasta puheestaan. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 195.)

Lähestyessä kouluikää äänneellisten virheiden osuus pienenee huomattavasti. /d/ äänne saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia vielä esikouluikässä, jolloin /d/ saattaa korvautua /l/:llä tai /r/:llä [sylän], [syrän] sydän (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 176). Normaalisti lapsi oppii äänteet neljän ensimmäisen ikävuoden aikana. Kuitenkin normaaliin puheen kehitykseen kuuluu 5 - vuotiailla yksittäisen äänneen artikuloinnin täsmentymättömyys. (Hakamo 2013, 34, 17.)

4.5 Fonologisen kehityksen viimeistelykausi

Esikouluikäinen on fonologisen viimeistelyn kaudella, mikä tarkoittaa suomen kielessä viimeisten konsonanttien ja konsonanttiyhtymien äänneellistä viimeistelyä. Tässä iässä lapsi yleensä osaa kaikki vokaalit ja melkein kaikki konsonantit. Tämä edellyttää lapselta hyvää puhemotoriikkaa sekä tarkkaa auditiivista eli kuuloon perustuvaa havaitsemista. Puheäänneiden kehityksen

rinnalla kulkee fonologisen tietoisuuden kehitys eli äännetietoisuus. Lapsi oppii erottelemaan sanojen sisäisiä rakenneosia, tunnistamaan yksittäisiä äänneitä sekä riimittelemään. Nämä taidot perustavat lukutaidon kehittymisen perustan. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 201.)

Tämän kauden haasteet liittyvät lähinnä yksittäisten motorisesti haasteellisesti tuotettavien konsonanttien ääntämiseen, kuten /r/, /s/ ja /d/ (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2010, 201). Lapsi saattaa ääntää tavoittelemansa äänneen foneettisesti väärin, mutta ääntäminen ei kuitenkaan mene toisen foneemin rajojen sisälle (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 176). Tästä esimerkkinä ovat interdentaalinen /s/ (kieli hampaiden välissä /s/ -äännettä sanoessa) sekä uvulaarinen /r/ (kurkkuääri) ja lateraalinen /r/ (täry syntyy kielen laidoilla), jotka ovat suomen kielessä äännevirheitä (Korpinen & Nasretdin 2011, 64).

5 ÄÄNTEELLISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN

Tukemalla lapsen äännteellistä kehitystä, vahvistetaan selkeän ääntämisen taitojen lisäksi lapsen kielellisen tietoisuuden kehittymistä (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 186). Tämä taas edistää lukivalmiuksia myöhemmin lapsen elämässä (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179). Äännteellisen kehityksen tukemisessa tärkeää on lasten oman tietoisuuden lisääminen siitä, mitä kasvojen ja suun alueella tapahtuu puheen aikana. Lapsen on tärkeää oppia hallitsemaan suun alueen lihaksien toimintaa. Äänneen oppimisessa lapselle oleellinen tieto on, missä kohtaa ääntöelimistöä ääntäminen tapahtuu. Huulten, leuan ja kielen asennon tunteminen ovatkin tärkeää, jotta oikea mielikuva syntyy missä kohtaa suussa äänneet ”asuvat”. (Olkinuora 2016, 60.)

Äännteellistä kehitystä voidaan tukea eri menetelmillä. Osa alla esitellyistä menetelmistä (kappaleet 5.1 ja 5.2) toteutuvat luonnostaan (perhepäivähoidon) arjen hoito- ja kasvatustilanteissa. Osa menetelmistä, jotka pohjautuvat yleiseen äänneharjoittelu struktuuriin (kappaleet 5.3–5.6) voidaan tietoisesti käyttää pelien ja leikkien muodossa hoitajan ja lapsiryhmän välisissä oppimistilanteissa. Pelien ja leikkien kautta toteutettu äännteellisen kehityksen tukeminen vahvistaa artikulaatiotaitojen lisäksi lapsen kielellisen

tietoisuuden kehittymistä. Pelien ja leikkien kautta lapsen kokemat onnistumisen tunteet vahvistavat lisäksi itsetuntoa ja minäkuva. Pelit ja leikit pitävät lapsen oppimisen motivaatiota yllä tapahtuessaan leikin varjolla. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 186.) Varhaislapsuuden kielellinen harjoittelu tulisikin olla suunnitelmallista ja säännöllistä toimintaa arjessa (Hakamo 2013, 7). Harjoittelussa tärkeää on säännöllisyys, 4–5 kertaa viikossa. Yhdeksi harjoittelu kerraksi riittää noin 5–10 minuuttia. (Espoo, 2019.)

5.1 Mallintaminen

Pieni lapsi oppii aluksi havainnoimalla ja jäljittelemällä toisten toimintaa (Koivula 2017, 270). Aikuinen toimii puheentuottomallina lapselle. Aikuisen hidas ja selkeä puhe saattaa auttaa lapsia, joilla on haasteita oman puheensa kanssa. Aikuisen rauhallinen kommunikointityyli antaa mahdollisuuden lapselle ehtiä mukaan tasavertaiseen vuorovaikutukseen. Aikuisen kannattaa myös muotoilla sanomansa lyhyiksi lauseiksi, jottei lapsen kuulomuisti kuormitu liiaksi. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 180.)

Mallintamisen lisäksi aikuinen toimii kielellisen toiminnan mahdollistajana, monipuolistajana ja innostajana. Aikuisen tulee selvittää epäselvät sanat siten, että lapsi ymmärtää ne. Aikuisen tulee rohkaista lasta keskustelemaan ja kyselemään aiheista ja tapahtumista, jotka tätä kiinnostavat. Lisäksi aikuisen on oltava tietoinen mahdollisuuksista ja keinoista, joilla hän voi tukea lapsen kielen kehitystä arjen eri tilanteissa. (Hakamo 2012, 9.)

5.2 Vertaisoppiminen

Lapsi oppii tehokkaimmin ryhmässä toimiessaan vertaistensa kanssa. Kun toinen lapsi on askeleen edellä tietyssä taidossa, hän voi näin helpottaa toisen oppimista (Salmivalli 2005, 17.) Vertainen on lapsen kanssa suunnilleen saman ikäinen sekä suunnilleen samalla kehitystasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä. Vertaisten kanssa lapsi omaksuu tietoja, taitoja ja asenteita sekä kokee erilaisia asioita. (Salmivalli 2005, 15.)

Vertaisoppimisella tarkoitetaan tiedon ja taitojen omaksumista jonkin tietyn sosiaalisen ryhmän jäsenenä. Kyseessä on siis oppimisprosessi vertaisten kesken. Olennaista on, että lapset ovat sitoutuneet ja motivoituneet yhteiseen toimintaan sekä siihen, että he auttavat toinen toisiaan oppimaan samalla kun oppivat itsekin. Yhteinen toiminta ja siten leikin kautta oppiminen, korostuvat vertaisoppimisessa varhaiskasvatusympäristössä. Lapset oppivat mm. sosioemotionaalisia taitoja, kognitiivisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja yhteisten leikkien kautta sekä seuraten toistensa toimintaa. Samalla opitaan ryhmätyötaitoja, miten ollaan yhdessä saman ryhmän jäsenenä. Näin lapselle muodostuu käsitys omasta itsestä ja asemasta ryhmän jäsenenä. (Koivula 2017, 265.)

5.3 Aistien hyödyntäminen

Tuettaessa lapsen äänteellistä kehitystä, lasta tulisi opettaa hyödyntämään kaikkien aistien antamaa informaatiota (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179). Ääntämisen liikkeiden näkeminen tukee kuulemistä sekä antaa myös lisätietoa puheesta (Ahonen, Määttä, Meronen & Lyytinen 2014, 90). Visuaalista tukea lapsi saa sekä peilistä, että aikuisen kasvoista, jotka antavat mallin äänteen tuottamisesta. Tärkeää on, että lapsi näkee mahdollisimman hyvin, mitä puhujan suussa tapahtuu. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179.)

Lapsen kanssa voi myös auditiivisilla eli kuuloon perustuvilla harjoituksilla keskittyä kuuntelemaan, kuuluuko sanoissa lapsen harjoituksen kohteena olevaa äännettä ja missä kohdassa sanaa äänne on [ren-gas, ri-ta-ri] (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179). Lapsen kanssa voidaan myös yhdessä arvioida, milloin lapsen kuulema ääntömalli on oikea ja milloin taas virheellinen, esimerkiksi *kurkkuäärä* versus [r] (Korpilahti 2011, 53).

Ääneen puhuminen tukee sanojen ja äänteiden erottelutaitoa. Kuuntelemalla ja ”maistelamalla” äännteitä lapsi oppii tunnistamaan, miten esimerkiksi /s/ suhisee suussa tai /k/ paukahtaa kurkussa. Vähitellen lapsi oppii itse kokeilemalla erottamaan äännteet toisistaan. Samalla kun lapsi tutkii ja tarkastelee kieltä, lapsen kielellinen tietoisuus herää. (Hakamo 2013, 9.)

Kosketus- ja liiketuntoaistimusta tarvitaan, kun lapsi pohtii kielen asentoa suhteessa suulakeensa. Esimerkiksi kielen, sormen, mehupillin tai jäätelötikun avulla voidaan osoittaa kielen paikantuminen ylähammasvallille harjoittelussa ylähammasvalliäänteitä, kuten /d, n, l, r, s/. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179.)

5.4 Kielen ja leuan eriytyneen liikkeen tukeminen

Motoriset suu- ja kielijumppaharjoitukset lisäävät lapsen tietoisuutta leuan, kielen ja huulion asennoista sekä liikkeistä. Kielen liikkeillä, kuten *kouru*, *kuppi*, *banaani*, *valas ja sammakko* voidaan edistää kykyä tietoisesti hallita kielen asentoja ja liikkeitä. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179; Sonninen, Rahkila & Linnasalo 1983, 9.)

Tärkeää olisi, että lapset oppisivat tahdonalaisesti liikuttelemaan huulia, leukaa sekä kieltä omina erillisinä yksiköinä (Olkinuora 2016, 6). Kielen ja leuan eriytyneen liikkeen vahvistaminen tukee merkittävästi selkeän artikulaation kehittymistä (Olkinuora 2016, 1). Kielen liikkeisiin voidaan yhdistää käden tai sormen liikkeitä siten, että sormella voidaan laahustaa kilpikonnien vauhtia tai hyppiä nopeita sammakon loikkia (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 202).

5.5 Puheen motorisen liikeradan tukeminen

D-kieli ja D-tavutoistoharjoitukset vahvistavat kielen ja leuan eriytyntä liikettä, edistävät leuan vakautta pysyä paikoillaan sekä tukevat valmiuksia /r/-äänteen tuottamiseen (Olkinuora 2016, 62).

Useat viimeiseksi opittavat äänteet, kuten //, /s/ ja /r/ tuotetaan nostamalla kielen kärki yläetuhampaiden taakse hammasvallille. Tällöin /d/ on äänne, jota voidaan käyttää edellä mainittujen äänteiden harjoittelun apuääntenä, koska se on helpompi tuottaa. /d/:n avulla voidaan harjoittaa lisäksi kielen ja leuan eriytyntä liikettä, mikä on tärkeää etenkin // - ja /r/ -äänteiden tuottamisessa. (Olkinuora 2016, 56.)

/r/:n harjoittelussa käytetty D-kieli tarkoittaa sitä, että puheessa korvataan /r/-äänne /d/-äänteellä, esim. "koida", "dotta" jne. Tällä pyritään vahvistamaan

oikeaa äänteen tuottamisen mallia, koska /d/:ssä kieli on samassa asennossa ja samassa paikassa kuin /r/ äännettäkin sanottaessa. D-kielen avulla suun alueen lihakset oppivat oikean motorisen liikeradan sanoissa /r/:n täryn vielä puuttuessa. (Olkinuora 2016, 56.)

Tärkeää on, että lapset tekevät D-harjoituksen kielen liikkeellä eivätkä leuan avulla. Leuan tulee pysyä alhaalla kielen kärjen noustessa leveänä hammasvallille. Tämä on useammalle lapselle haasteellista ja /d/ voi ääntyä herkästi /t/:nä. Lapselle onkin tärkeää tehdä ero /t/:n ja /d/:n ääntämisessä. /t/ ääntyy lähempänä yläetuhampaita sekä kieli näkyy hampaiden välistä. /d/:ssä kieli on taaempana hammasvallilla ja ääntyy napakasti. (Olkinuora 2016, 56.)

Tavusarjaharjoitukset kehittävät lasten rytmistä puheen tuottoa sekä pitkäkestoista puheliikkeiden sarjaa. Pitkät tavusarjat vaativat suun ja kasvojen alueen lihaksistolta kykyä toistoihin. (Olkinuora 2016, 30.) Esimerkiksi D-tavutoistoharjoituksilla, joissa kieli ”pomppii” ylähammasvallilla sanottaessa DE-DE-DE, voidaan tukea lapsen rytmistä puheen tuottoa. Oikein tehtyinä, nopeasti tuotetut D-tavut ovat erittäin tehokkaita puhemotoriikan harjoitteita. (Olkinuora 2016, 56.) Lorut ja riimit ovat myös erinomaisia arjen harjoituksia tuettaessa puhemotorisen sarjaamisen taitoja (Korpilahti 2011, 53).

5.6 Fonologisen tietoisuuden tukeminen

Lapsen kanssa on tärkeää havainnoida ääntämisen tuotosten välisiä eroja. Tämä vahvistaa lapsen fonologista tietoisuutta sekä metakognitiivisia taitoja mahdollisimman laajasti. Fonologista tietoisuutta tarvitaan, jotta lapsi kykenee tavoittamaan puhuttujen sanojen osia eli segmenttejä sekä käsittelemään ja manipuloimaan näitä osia. Vahvistamalla tätä kielellisen tietoisuuden osataitoa, tuetaan sekä artikulaatiotaitoa että lukivalmiuksia. Lapsen ollessa tietoinen mahdollisuudestaan vaikuttaa omaan suoriutumiseen, vahvistetaan samalla lapsen metakognitiivisia taitoja omista oppimiseen liittyvistä tekijöistä. (Savinainen-Makkonen & Kunnari 2012, 179–180.)

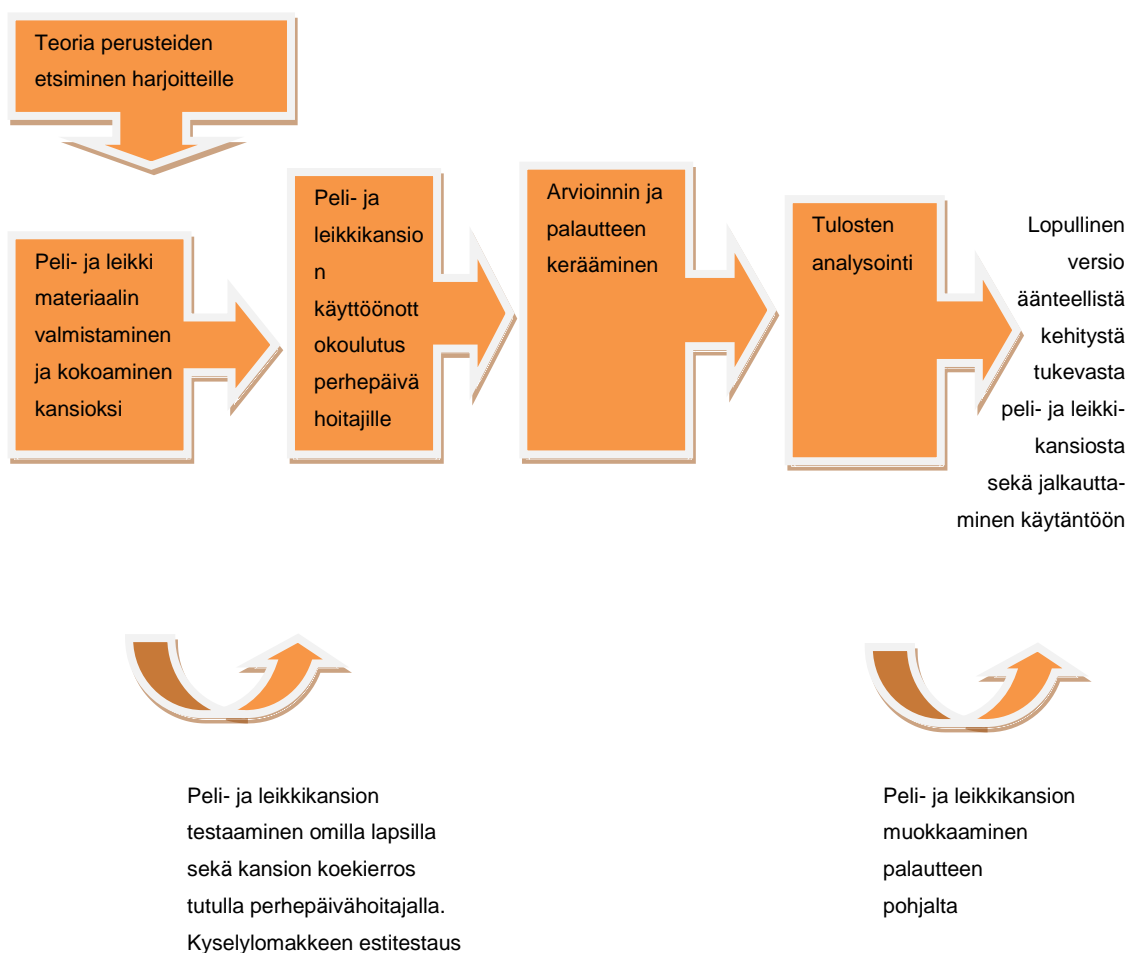
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Ammattikorkeakoulussa on mahdollista toteuttaa toiminnallinen opinnäytetyö, joka on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyötyypille. Toiminnallinen opinnäytetyö voi yhtä lailla sisältää tutkimuksellisia menetelmiä (esimerkiksi alkukartoitus tai palautteenkeruu) kuin tutkimuksellinen opinnäytetyökin. Pää tavoitteena toiminnallisessa opinnäytetyössä on tuottaa jokin konkreettinen tuotos, joka voi olla esimerkiksi opas, kirja, kotisivut, näyttely tai jokin muu tapahtuma. Käytännön toteutukseen tulee yhdistää toteutuksen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan työelämäntarpeisiin käytännönläheisesti. Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi vastata oman alan tietojen ja taitojen ammatillista omaksumista. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.)

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka konkreettisena tuotoksena oli tuottaa peli- ja leikkikansio (ks. liitteet 1 ja 2). Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää sekä laadullisen että määrällisen tutkimusmenetelmän piirteitä palautteen keruun muodossa. Opinnäytetyön palautteen keräämisessä on käytetty kyselyä aineiston keräämiseksi tutkittavasta kohteesta. Aineistonhankintamenetelmänä kysely toteutetaan tietyin kriteerein valitulle ihmisjoukolla ja kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin (Jyväskylän yliopisto. Kyselyt. 2019). Tutkittavasta kohteesta, peli- ja leikkikansiosta, aineistoa kerättiin määrällisesti eli kvantitatiivisesti, strukturoiduilla kysymyksillä, tutkimuskohteen kuvaamiseksi ja tulkitsemiseksi tilastojen ja numeroiden avulla (ks. myös Jyväskylän yliopisto. Määrällinen tutkimus. 2019). Aineistoa kerättiin myös laadullisella eli kvalitatiivisella menetelmällä avointen kysymysten muodossa, joiden tavoitteena oli selvittää kokonaisvaltaisemmin peli- ja leikkikansion hyötyjä ja esteitä käyttäjilleen, ennustamaan peli- ja leikkikansion käytettävyyttä sekä kehittämään peli- ja leikkikansion sisältöä (ks. myös Jyväskylän yliopisto. Määrällinen tutkimus 2019). Kyselystä saatu aineisto on käsitelty laadullisella ja määrällisellä sisällönanalyysimenetelmällä. Tulosten pohjalta peli- ja leikkikansio muokattiin lopulliseen muotoonsa.

Opinnäytetyö eteni seuraavasti (kuva 1): teoria perusteiden etsiminen harjoitteille, peli- ja leikki materiaalin valmistaminen sekä kokoaminen

kansioksi, peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutus perhepäivähoitajille, arvioinnin ja palautteen kerääminen, tulosten analysointi sekä lopullisen version tekeminen peli- ja leikkikansiosta ja jalkauttaminen käytäntöön. Seuraavissa alaluvuissa 6.1–6.6 kuvaan tarkemmin opinnäytetyön prosessissa käytetyt menetelmät.

Kuva 1. Opinnäytetyön prosessissa käytetyt menetelmät.

6.1 Teoria perusteiden etsiminen harjoitteille

Peli- ja leikkikansion pelit ja leikit ovat sovellettu Maija-Leena Hakamon Puhekuplia (2012), Iris Adams, Veronika Struck & Monika Tillmanns-Karus (2001) suomenkieliseen versioon Humppati pumppaa suujumppaa sekä Sari Kunnarin & Tuula Savinainen-Makkosen Pienten sanat (2012) teoksiin pohjautuen. Teoriapohja pelien ja leikkien taustalla takaa sen, että perhepäivähoitajat voivat pedagogisesti tukea lasten kielen oppimista, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueella. Peli- ja leikkikansion pedagogisessa käyttötarkoituksessa on huomioitu yleisen äänneharjoittelu

struktuuriin (ks. kappaleet 5.3–5.6) perustuva lasten äänteellisen kehityksen tukeminen eri menetelmiä käyttämällä.

Peli- ja leikkikansio sisältää 19 kappaletta pelejä ja leikkejä, jotka noudattavat äänneharjoittelussa yleisesti käytettyjä menetelmiä, kuten suujumppaa, kielijumppaa, d-harjoittelua, kuuloon perustuvia erottelu -harjoituksia, riimittelyä, loruttelua sekä tavusarjaamisharjoittelua. Peli- ja leikkikansio etenee teemoittain yleisen äänneharjoittelu struktuurin mukaisesti. Seuraavalle teema-alueelle tulisi siirtyä vasta, kun ensimmäisen teema-alueen pelit ja leikit sujuvat lapselta helposti.

Peli- ja leikkikansion pelit muodostavat viisi teema-aluetta, jotka olen jakanut sattumanvaraisesti väreihin. Jokainen teema-alue sisältää tavoitteen, joihin peleillä ja leikeillä pyritään pääsemään. Teema-alueiden värit ja tavoitteet ovat (ks. liite 3):

- punainen = suu- ja kasvojumppa pelit (kasvojen ja suun alueen lihasten motoriikan tukeminen)
- oranssi = kielijumppa pelit (kielen ja leuan liikkeen eriytymisen tukeminen)
- keltainen = kuuloon perustuva erottelu- sekä oikein ääntämisen harjoitteet (kuuloon perustuvan erottelutaitojen tukeminen)
- vihreä = d-kieli pelit (puhemotorisen liikeradan tukeminen)
- sininen = d-tavusarjaaminen pelit (rytmisen puheentuoton tukeminen).

6.2 Peli- ja leikki materiaalin valmistaminen ja kokoaminen kansioksi

Peli- ja leikki materiaalin valmistamisessa olen huomionnut perhepäivähoidon lasten ikä- ja kehitysjakauman 0–6 -vuotta. Tämä näkyy kansiossa siten, että olen valmistanut pelejä monipuolisesti kaikenikäisille sopivaksi, esimerkiksi puhalluspelit, onginta -pelit, muistipeli, bingo, suuret eläinkuvakortit, pelilauta -pelit, korttipelit ja lorupussi. Pelattavat materiaalit, kuten kuvakortit ja pelilaudat olen laminoinut niiden paremman kestävyuden vuoksi. Toteutus muodoksi valitsin kansion, sillä pelit ja leikit ovat helppo pitää siinä järjestyksessä sekä ovat helposti otettavissa esille.

Materiaalin olen suunnitellut ja koonnut siten, että niitä voi pelata ohjatusti/opitusti yksin (esim. puhalluspelit), kahdestaan lapsi ja aikuinen tai pelejä voi pelata 2-5 hengen pienryhmässä. Säännöiltään pelit ovat sovellettavissa kuhunkin ikä- ja kehitystasoon sopivaksi. Pelejä voi pelata lattia- sekä pöytätasolla. Osa peleistä on toiminnallisia pelejä, joissa tulee kokonaisvaltaista liikettä koko keholle. Osa peleistä taas vaatii enemmän hienomotoriikkaa, kuten kortti- ja noppapelit.

Peleihin olen valinnut selkeät ja houkuttelevat kuvat ja värit. Peleissä ja leikeissä käyttämäni kuvat ovat alkuperäiseltä julkaisultaan otettu Papunet sivustolta. Peleissä käytettyjen kuvien alkuperäinen tekijä on mainittu erillisessä liitteessä peli- ja leikkikansion lopussa. Liitteiden kokoamisella olen pyrkinyt peleissä ja leikeissä käytettävien kuvien ulkonäölliseen selkeyteen.

Valmistamani pelit ovat kestoaltaan lyhyitä, mikä tukee lasten keskittymistä harjoiteltavaan asiaan. Peleissä olen pyrkinyt yksinkertaisuuteen ja kunkin tuettavan osa-alueen toistoihin perustuvaan harjoittelemiseen. Olen lisännyt jokaiseen peliin ja leikkiin toiminnallisen ohjeen sekä havainnollistavan kuvan ko. pelistä tai leikistä. Kansion valmistumisvaiheessa testasin pelien toimivuutta omilla lapsillani sekä kansion valmistuttua, kansio kävi koekierroksella tutun perhepäivähoitajan luona.

6.3 Peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutus perhepäivähoitajille

Perhepäivähoitajille suunnattu käyttöönottokoulutus (ks. liite 4) peli- ja leikkikansion käyttöönottamiseksi tapahtui 14.11.2018 Kiteen Lukion kabinetissa. Peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutukseen osallistui 11 perhepäivähoitajaa, perhepäivähoidon esimies sekä kiertävä erityislastentarhanopettaja. Yhteensä 13 osallistujaa. Peli- ja leikkikansion käyttöönottokoulutuksella pyrittiin vahvistamaan perhepäivähoitajien teoreettista tietoa (ks. kappaleet 2–5) kielen kehityksestä varhaiskasvatuksen kontekstissa, ääntämisestä, varhaislapsuuden äänteellisestä kehityksestä ja kehityshaasteista sekä lisäämään käytännön kokemusta menetelmistä, joilla varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä voidaan tukea systemaattisesti. Käyttöönottokoulutuksessa käytiin läpi pedagogisia perusteluja peli- ja

leikkikansion käytölle. Tämä tukee peli- ja leikkikansion pedagogista ja eettisesti kestävästä käyttästä perhepäivähoitajien työssä.

Käyttöönottokoulutus koostui 3 x 45 minuutin mittaisesta osiosta.

Ensimmäinen osio sisälsi esittelemäni teoreettisen osuuden ääntämisestä, 0–6 -vuotiaan lapsen äänteellisestä kehityksestä sekä siihen liittyvistä kehityshaasteista sekä äänteellisen kehityksen seurannan varhaiskasvatuksessa Kiteellä. Tässä yhteydessä perhepäivähoitajat pääsivät myös tutustumaan oman suunalueen toimintaan sekä harjoittelemaan käsipeilin avulla oikeaa ääntämystä varhaislapsuuden haasteellisimpien äänteiden tuottamisessa. Ensimmäisen osion aikana näytin myös kolme lyhyttä videota lapsen kielen kehitykseen liittyen.

Toisen osion alussa esittelin äänteellistä kehitystä tukevia menetelmiä (ks. kappale 5), jotka soveltuvat käytettäväksi perhepäivähoitoon sekä esittelin menetelmät, joihin peli- ja leikkikansion pelit ja leikit pohjautuvat. Lisäksi opastin perhepäivähoitajille kielijumppaa käsipeilin avulla. Tämän jälkeen alkoi toiminnallinen osuus ja jakautuminen pienempiin 3–4 hengen ryhmiin pelaamaan kansion pelejä.

Jokainen pienryhmä sai oman peli- ja leikkikansion, johon olin jakanut valmistamastani alkuperäisestä peli- ja leikkikansiosta 5–6 peliä. Jokaisen pienryhmän kansio sisälsi yhden väriteeman pelin varsinaisesta peli- ja leikkikansiosta. Tällä halusin helpottaa pienryhmien osallistujien perehtymistä peli- ja leikkikansion käyttöön äänneharjoittelu struktuurin näkökulmasta. Lisäksi käyttöönottokoulutuksen aika oli rajallinen pelien pelaamiseen, joten ajankäytön kannalta oli järkevintä jakaa alkuperäiseen kansioon valmistetut pelit pienryhmiin. Pienryhmä toiminta mahdollisti myös ajatusten vaihtamisen intiimimmin kansion peleihin ja leikkeihin liittyen kuin suuremmassa ryhmässä.

Kolmannessa osiossa käytiin yhteisesti läpi pienryhmissä nousseita ajatuksia peli- ja leikkikansion sisältävistä peleistä ja leikeistä. Pyysin osallistujia pohtimaan pelien toimivuutta heidän lapsiryhmissään sekä mahdollisia kehittämisehdotuksia. Perehdytyksen päätteeksi keräsin kirjallisen palautteen käyttöönottokoulutukseen osallistuneilta.

6.4 Palautteen kerääminen

Palautteen keräsin nimettömästi arviointilomakkeella (ks. liite 5), joka koostui valmiista vastausvaihtoehdoista ja avoimista kysymyksistä. Lomake, joka koostuu valmiista vastausvaihtoehdoista, tarkentaa tietojen tallentamista sekä nopeuttaa saatujen tulosten käsittelyä. Valmiit vastausvaihtoehdot lomakkeessa tekevät lisäksi vastauksista yhdenmukaisia. Lomakkeen tarkoitus on myös helpottaa vastaajan ponnistelua vastata kysymyksiin, sillä tavallisesti ainakin osaan kysymyksistä on annettu valmiit vastausvaihtoehdot. (Holopainen & Pulkkinen 2008, 42.)

Mielipiteitä kysyttäessä Likertin asteikkoa käytetään asenneasteikkona. Se sisältää tavallisesti 4–5 portaisen järjestysasteikon, jossa toisena ääripäänä on yleensä ”täysin samaa mieltä” ja toisena ääripäänä ”täysin eri mieltä”. Vastaaja valitsee parhaiten omaa käsitystään kuvaavan vaihtoehdon asteikolta. (Heikkilä 2014, 51.)

Likertin asteikko selvittää hyvin mielipiteitä kyselyyn vastaajilta, joten uskoin saavani sitä kautta selville vastaajien mielipiteen siitä, olivatko he saaneet tarpeeksi teoreettista tietoa sekä käytännön kokemusta lapsen äänteelliseen kehitykseen liittyvistä teemoista ottaakseen uuden työvälineen käyttöönsä. Valmiit väittämät oli esitetty myönteisessä mielessä. Kohta viisi osoitti positiivista vastausta kysymysvaihtoehdoista vastaajan ollessa ”täysin samaa mieltä”. Valitessaan kohdan neljä, vastaaja oli ”jokseenkin samaa mieltä”. Vastausvaihtoehdot kolme kertoi, että vastaaja ”ei ole eri eikä samaa mieltä”. Vaihtoehdot kaksi ilmaisi vastaajan olevan ”jokseenkin eri mieltä”. Vaihtoehdot yksi ilmaisi vastaajan olevan ”täysin eri mieltä”.

6.5 Tulosten analysointi

Tulokset perustuvat Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille: perhepäivähoitajille (11 kpl), perhepäivähoidon esimies (1 kpl) sekä kiertävä erityislastentarhanopettaja (1 kpl) laatimaani kyselyyn, eikä niitä voi yleistää koskemaan muiden alueiden perhepäivähoidon työntekijöitä.

Olin jakanut kyselylomakkeen kysymykset viiteen eri kysymysryhmään. Näistä ensimmäinen kysymysryhmä käsitteli perehdystysillan teoreettisen osuuden arviointia sekä kysymykset 2–5 käsittelivät peli- ja leikkikansioon kohdistuvaa arviointia. Laskin ja merkitsin vastaajien lukumäärän kunkin kysymyksen kohdalla vastausvaihtoehdon kohtaan. Tuloksia esittäessä tuon esille nämä taulukot, sillä ne ovat mielestäni erittäin selkeät ja helppo kenen tahansa tuloksia lukevan tulkita. Taulukoiden alapuolelle olen avannut tuloksia myös sanallisesti, jotta lukija saa tuloksista selkeän käsityksen. Strukturoitujen kysymysten jälkeen oli neljä avointa kysymystä, joihin oli mahdollisuus vastata vapaasti.

6.5.1 Strukturoitu kyselylomake

Kysymys 1

Kysymyksessä yksi vastaaja vastasi kysymykseen: Perehdytysillassa sain riittävästi tietoa seuraavista aiheista: ääntäminen, 0–6 -vuotiaiden lasten äänteellinen kehitys, 0–6 -vuotiaiden kehityshaasteet äänteellisessä kehityksessä, äänteellisen kehityksen seuranta varhaiskasvatuksessa sekä äänteellistä kehitystä tukevia menetelmiä perhepäivähoitoon.

1 Perehdytysillassa sain riittävästi tietoa seuraavista aiheista:	1= täysin eri mieltä	2= jokseenkin eri mieltä	3= ei samaa mieltä	4= jokseenkin samaa mieltä	5= täysin samaa mieltä
Ääntäminen			1	2	10
0–6 -vuotiaiden lasten äänteellinen kehitys					13
0–6 -vuotiaiden kehityshaasteet äänteellisessä kehityksessä			1	1	11
Äänteellisen kehityksen seuranta varhaiskasvatuksessa				1	12

a					
Äänteellistä kehitystä tukevia menetelmiä perhepäivähoitoon					13

Vastausten perusteella enemmistö vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että olivat saaneet perehdytysillassa riittävästi tietoa yllä mainituista teemoista. Muutama vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Kaksi vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Kysymys 2

Kysymyksessä kaksi vastaaja vastasi kysymykseen: kansion pelit soveltuvat 1–2 v, 2–3 v, 3–4 v ja 4–5 v.

2 Kansion pelit soveltuvat	1= täysin eri mieltä	2= jokseenkin eri mieltä	3= ei samaa, ei eri mieltä	4= jokseenkin samaa mieltä	5= täysin samaa mieltä
1–2 v		1	1	5	6
2–3 v				6	7
3–4 v				1	12
4–5 v				1	12

Vastauksissa esiintyi jonkin verran hajontaa pelien soveltuvuudesta 1–2 -vuotiaiden osalta. Yksi vastaajista koki, että on jokseenkin eri mieltä pelien soveltuvuudesta 1–2 -vuotiaille. Vastaajista viisi oli jokseenkin samaa mieltä pelien soveltuvuudesta 1–2 -vuotiaille. Muutoin pelit koettiin tätä vanhemmille lapsille soveltuvaksi.

Kysymys 3

Kysymyksessä kolme vastaaja vastasi kysymykseen: Kansion pelit tukevat 0–6 -vuotiaiden äänteellistä kehitystä; kasvojen ja suun alueen motoriikan tukeminen, kielen motoriikan tukeminen, kuulonerottelutaitojen tukeminen,

puhemotorisen liikeradan tukeminen D-kielellä sekä rytmisen puheen tuoton tukeminen D-tavusarjaamisella.

3 Kansion pelit tukevat 0–6 - vuotiaiden äänteellistä kehitystä	1= täysi n eri mielt ä	2= jokseenki n eri mieltä	3= ei samaa , eikä eri mieltä	4= jokseenki n samaa mieltä	5= täysin sama a mieltä
Kasvojen ja suun alueen motoriikan tukeminen			1	1	11
Kielen motoriikan tukeminen (kielen ja leuan eriytymisen tukeminen)			1	1	11
Kuulonerottelutaitoje n tukeminen			3	1	9
Puhemotorisen liikeradan tukeminen D-kielellä			1		12
Rytmisen puheen tuoton tukeminen D- tavusarjaamisella			1	2	10

Vastausten perusteella suurin osa vastaajista oli täysin samaa mieltä, että kansion pelit tukevat 0–6 -vuotiaiden lasten äänteellistä kehitystä. Muutama vastaajasta ei ollut samaa eikä eri mieltä tukevatko pelit kuulonerottelutaitoja.

Kysymys 4

Kysymyksessä neljä vastaaja vastasi kysymykseen: Pelit ovat käyttökelpoisia toteuttaa perhepäivähoitajan arjessa: pienryhmässä, kahden kesken lapsen kanssa, lapsi voi pelata pelejä itsekseen ja lapset voivat pelata keskenään opittuaan pelit.

4 Pelit ovat käyttökelpoisia	1= täysin	2= jokseenkin	3= ei samaa,	4= jokseenkin	5= täysin

toteuttaa perhepäivähoitajan arjessa	eri mieltä	eri mieltä	ei eri mieltä	samaa mieltä	samaa mieltä
Pienryhmässä			1		12
Kahden kesken lapsen kanssa			2		11
Lapsi voi pelata pelejä itsekseen (esim. puhalluspelit, onginta)			2	2	9
Lapset voivat pelata keskenään opittuaan pelit			1		12

Vastausten perusteella enemmistö vastaajista oli täysin samaa mieltä, että pelit ovat käyttökelpoisia toteuttaa perhepäivähoidon arjessa. Muutama vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä siitä, että kansion pelejä voi pelata kahden kesken lapsen kanssa sekä siitä, että lapsi voi pelata pelejä itsekseen.

Kysymys 5

Kysymyksessä viisi vastaaja vastasi kysymykseen: Pelien määrä riittävä jokaisessa osiossa kansiossa.

5 Pelien määrä kansiossa	1= täysin eri mieltä	2= jokseenkin eri mieltä	3= ei samaa, ei eri mieltä	4= jokseenkin samaa mieltä	5= täysin samaa mieltä
Riittävä jokaisessa osiossa			1		12

Vastausten perusteella kaikki vastaajat yhtä lukuunottamatta olivat täysin samaa mieltä, että pelien määrä on riittävä kansiossa.

6.5.2 Avoimet kysymykset

Kyselylomakkeeseen oli varattu tilaa myös avoimille kysymyksille. Tällöin vastaaja sai kirjoittaa kysymyksen jälkeen varattuun tyhjään tilaan vapaamuotoisesti. Avoimia kysymyksiä oli neljä ja ne käsittelivät peli- ja leikkikansion hyötyjä ja esteitä lasten äänteelliselle kehitykselle, kehittämis- ja muutosehdotuksia kansion sisältöön sekä kysymyksen, kuinka perhepäivähoitaja tulee käyttämään peli- ja leikkikansiota lapsiryhmässään. Kommentteja oli annettu yhteensä 42 kappaletta. Tuloksissa esiintyvät kursivoidut tekstit ovat vastaajien kommentteja avoimissa kysymyksissä.

Laadullisen aineiston analyysin olen toteuttanut Tuomen ja Sarajärven aineistolähtöisen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysin tapaan. Tämän olen jakanut karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen 2) aineiston klusterisointi eli ryhmittely sekä 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2004, 110.)

Aineiston pelkistämävaiheessa eli redusoinnissa koodasin palautelomakkeilta saadut vastaukset tietokoneen näytölle. Saamani aineisto vastasi sen verran hyvin tutkimuksen tarkoitukseen, jottei siitä tarvinnut karsia juuri mitään pois. Aineiston pelkistämisessä minua ohjasi opinnäytetyöni tarkoitus, johon vastaamalla pelkistin aineistosta työlleni olennaisimmat vastaukset.

Tämän jälkeen aloitin aineiston klusterisoinnin eli ryhmittelyn käyden tarkasti läpi aineistosta koodatut alkuperäisvastaukset. Etsin aineistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Ryhmittelin samaa asiaa merkitsevät käsitteet ja yhdistelin ne luokaksi, jonka jälkeen nimesin luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin aineisto tiivistyi, koska sisällytin yksittäiset tekijät yleisempien käsitteiden alle. (Ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2004, 112–113.)

Aineistossa etenin alkuperäisinformaatiosta käytetyistä kielellisistä ilmauksista kohti teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Jatkoin tätä abstrahointia yhdistelemällä luokituksia/käsitteitä niin kauan kuin se aineiston sisällön näkökulmasta oli mahdollista. Aineistoon perustuvan tulkinnan ja

päätelyn kautta etenin empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä saaden seuraavat kaksi teoreettista käsitettä opinnäytetyölleni asettamaani tarkoitukseen. (Ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2004, 114–115.) Ensimmäinen teoreettinen käsite kuvaa lapsen oppimisen näkökulmasta *äänteellistä kehitystä ja sen tukemista* peli- ja leikkikansion avulla perhepäivähoidossa. Toinen teoreettinen käsite kuvaa peli- ja leikkikansiota *pedagogisena työvälineenä*, jonka avulla äänteellistä kehitystä voidaan tukea perhepäivähoitajan työn näkökulmasta.

Peli- ja leikkikansio oppimisen tukena lapsen äänteellisessä kehityksessä

Tulosten perusteella vastaajat olivat sitä mieltä, että peli- ja leikkikansion avulla perhepäivähoitajat voivat tukea lapsen äänteellistä kehitystä. Peli- ja leikkikansion sisältämien eri menetelmien avulla perhepäivähoitajat voivat tukea lapsen/lasten suunalueen motoriikkaa, rytmistä puheentuottoa, sekä tukea lasten oppimista erottelemaan äänteitä ja kirjaimia. Vastaajien mielestä peli- ja leikkikansion pelien avulla perhepäivähoitajat voivat edistää lapsen puheen kehitystä.

Ääntämisen taitojen harjaantumisen lisäksi vastaajat olivat sitä mieltä, että peli- ja leikkikansion käytöllä perhepäivähoitajat voivat tukea lasten ryhmätyötaitojen kehittymistä. Pelattaessa pelejä pienryhmässä, lapset huomaamattaan tulevat harjoitelleeksi myös ryhmässä työskentelyn taitoja, kuten oman vuoron odottamista sekä oppivat yhdessä tekemistä.

Lapsi oppii monenlaisia taitoja ääntämisen oppimisen lisäksi. Mienlenkiintoisia ja monipuolisia tehtäviä!

Oppimisen tukea arkeen, ääntämisen kokeilun madaltaminen, oppiminen on hauskaa tapahtuessaan leikin varjolla.

Opitaan erilaisia äänteitä ja kielen käytön harjoituksia.

Vuorottelua, kielen oppimista, yhdessä tekemistä. Rytmisen puheen tuoton tukeminen.

Yhdessä tekemistä oppivat, kirjaimia ja äännteitä oppivat ja eroittavat.

Puheen kehitys edistyy. Yhdessä tekemistä, mukavaa sellaista. Opitaan odottamaan vuoroa.

Leikin varjolla opetusta.

Tulosten mukaan vastaajat olivat sitä mieltä, että muutamat lapseen kohdistuvat tekijät saattavat olla peli- ja leikkikansion käytön esteenä koko ryhmän kanssa. Vastauksissa näitä olivat lapsella oleva kehityksellinen este, oppimisen pulmat, ujous ja arkuus.

Jos on joku este kehityksessä.

Arempi lapsi voi ryhmässä vetäytyä. Silloin tietysti peliä voi harjoitella yksin tai kaksin.

Arkuus.

Ujous.

Lisäksi vastauksista nousi esille, että peli- ja leikkikansion käyttöä estävinä tekijöinä saattavat myös olla muutamat lapsen ulkopuolelle kohdistuvat tekijät. Vastauksissa näitä olivat rauhallisen ajan puuttuminen sekä aikuinen itse mikäli ei anna lapselle mahdollisuuksia oppia. Myös aikuisen huono mallintaminen tuli tässä vastauksessa esille.

Rauhallisen ajan puuttuminen.

Aikuinen itse, jos ei anna lapselle mahdollisuuksia oppia.

Kiire, hälinä, huono mallintaminen, muut oppimisen pulmat.

Peli- ja leikkikansio pedagogisena työvälineenä perhepäivähoidossa

Tulosten perusteella ilmeni peli- ja leikkikansion käyttökelpoisuus sellaisenaan perhepäivähoidon lapsiryhmissä sekä pelien soveltuvuus eri-ikäisille lapsille. Vastaajat olivat sitä mieltä, että peli- ja leikkikansion pelit tuovat mielenkiintoa ja motivaatiota harjoitteluun, koska ne ovat helppoja, tarpeeksi lyhyitä ja monipuolisia. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että käytäntö näyttää kansion toimivuuden lapsiryhmissä.

Tulosten mukaan perhepäivähoitajat tulevat käyttämään peli- ja leikkikansiota lapsiryhmissään arjen toimintatuokioilla koko ryhmän kanssa tai lasten ikätasoisesti tai yksilöllisesti lapsen tarpeita tukemalla. Osa vastaajista tulee käyttämään peli- ja leikkikansiota päivittäin muun toiminnan ohessa, sillä kansion pelit eivät vaadi pitkää aikaa ja ovat helposti otettavissa esiin. Osa vastaajista antaa myös lapsille mahdollisuuden kokeilla pelejä itsenäisesti lasten oppiessa ne ensin. Peleihin tutustuttua osa vastaajista aikoo myös muokata ja soveltaa pelejä omaan ryhmäänsä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että perhepäivähoitajat saavat peli- ja leikkikansion kautta paljon uusia virikkeitä, aktiviteetteja sekä hauskoja hetkiä lasten kanssa käytäntöön.

Tuokioilla, pientä aktiviteettejä käytäntöön. Hauskoja hetkiä lasten kanssa.

Varmasti päivittäin.

Kansiota voi käyttää päivittäin muun toiminnan ohessa. Ei vaadi pitkää aikaa, ovat helposti otettavissa esiin.

Uusia virikkeitä saadaan paljon.

Uusi materiaali on tervetullutta perhepäivähoitoon.

Yhdessä lasten kanssa, isommat saa opittuaan kokeilla itse.

Arjessa, ikätasoisesti. Kunhan tutustuu, voin myös muokata – soveltaa pelejä.

Päiväuniajalla isompien kanssa

Käyn harjoituksia lasten kanssa erikseen isojen ja välillä koko ryhmän kanssa.

Vastauksista tuli myös selkeästi esille, että pelien avulla perhepäivähoitajat voivat tukea niitä lapsia, joilla ilmenee tarvetta yksilölliseen tukeen äänteellisessä kehityksessä. Näiden lasten kanssa pelejä aiotaan pelata aktiivisesti aikuisen ohjauksessa tukemalla lapsen tarpeita. Lisäksi vastauksista tuli esille, että myös aikuisen kynnyks leikitellä kielellä madaltuu pelejä pelaamalla.

Yksilöllisesti niiden kanssa joilla on vaikeuksia äänneiden kanssa.

Aktiivisesti, tukien lapsen tarpeita ohjauksessa aikuisen kanssa.

Mukava saada jotain kättäpitempää äännepulmiin.

Madaltaa aikuisenkin kynnystä leikitellä kielellä.

Vastajaista suurin osa oli sitä mieltä, että perehdytysillassa esitelty peli- ja leikkikansio oli käyttökelpoinen sellaisenaan. Muutama toive kansion sisällön kehittämiseksi oli, että osassa peleissä kuvakortit saisivat olla isompia kuin perehdytysillassa esitellyt. Myös perehdytysillan yhteisen koonnain aikana nousi esille keskustelussa pelikorttien pieni koko muutamassa pelissä. Pienen kokonsa vuoksi ne voivat päätyä lapsen suuhun tai hävitä esimerkiksi maton alle.

Käytäntö näyttää sen, mutta nyt tuntuu ainakin toimivilta ja monipuoliselta.

Äkkiseltään tuntuivat mukavilta ja järkevilta. Ei liian vaikeaa.

Kuvat isompia.

Yksi vastaaja toivoi myös mahdollisimman toiminnallisia pelejä.

Mahdollisimman toiminnallisia pelejä.

Itse kansioista, aiheesta ja sen tärkeydestä oli myös annettu muutama kommentti, joita oli mukava lukea.

Hienoa työtä Jenni. Olet tehnyt kansioissa suuren työn. Odotamme innolla niitä käyttöömmme – tarvetta on!

Aiheellinen ja hyvä oppituokio. Kiitos paljon!

6.6 Lopullinen versio peli- ja leikkikansioista sekä jalkauttaminen käytäntöön

Lopullisessa peli- ja leikkikansion versiossa ja sen tulevassa käytössä olen huomionnut kansion käyttöönottokoulutuksessa sekä arvioinnin tuloksissa nousseet kehittämissuhteet kansion sisältöön liittyen. Tulosten pohjalta olen muokannut lopullisen version peli- ja leikkikansioista suurentamalla kahden pelin kuvakorttien kokoja. Suuremmat kuvat säilyvät paremmin, ovat paremmin tulkittavissa, eivätkä mene niin herkästi pienten lasten suuhun.

Työelämäkumppanin kanssa olemme sopineet peli- ja leikkikansion jalkauttamisesta perhepäivähoidon lapsiryhmiin seuraavasti. Kiertävä erityislastentarhanopettaja nimetään peli- ja leikkikansion yhdyshenkilöksi, jonka kautta pelien luovutus lapsiryhmiin tapahtuu. Kiertävällä erityislastentarhanopettajalla on kokonaisnäkemys siitä, millainen tarve äänteellisen kehityksen tukemisesta on perhepäivähoidon lapsiryhmissä. Lisäksi yhdyshenkilöllä on tieto siitä, missä peli- ja leikkikansion pelit liikkuvat. Kiertävällä erityislastentarhanopettajalla on myös tietoa, mihin asioihin äänteellisessä harjoittelussa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota yksittäisen lapsen tai koko lapsiryhmän kanssa.

Kiertävä erityislastentarhanopettaja kartoittaa yhdessä perhepäivähoitajan kanssa kunkin ryhmän yksittäisen lapsen sekä lapsiryhmien yhteisiä tarpeita äänteellisen kehityksen tukemisessa. Yhdessä he valitsevat sieltä sopivimmat pelit yksittäiselle lapselle tai koko lapsiryhmän käyttöön. Esimerkiksi, jos joku lapsi hyötyy erityisesti suun alueen motoriaan harjoitteista, valitaan pelit siltä osa-alueelta ja vahvistetaan näitä taitoja. Tämä voidaan myös kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai ryhmäkohtaiseen

varhaiskasvatussuunnitelmaan siten, että kielen kehitystä, erityisesti äänteellistä kehitystä tuetaan perhepäivähoitoon suunnatulla peli- ja leikkikansiolla.

Valittuja pelejä lapsi/lapset pelaavat oman perhepäivähoitajansa kanssa arjessa. Perhepäivähoitaja seuraa lapsen/lasten äänteellistä kehitystä yhdessä kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa ja etenee teemoittain eteenpäin peli- ja leikkikansion strukturissa. Kansion pelien ja leikkien lisäksi kiertävän erityislastentarhanopettajan äänneharjoittelu kulkee niiden lasten rinnalla, jotka tarvitsevat varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattua kiertävän erityislastentarhanopettajan antamaa äänneopetusta.

Saatujen tulosten perusteella havaittiin asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota peli- ja leikkikansion pedagogisessa käytössä. Näitä olivat peli- ja leikkikansion käyttö lapsiryhmässä sellaisten lasten kanssa, jotka ovat ujoja, arkoja tai kenellä on jokin kehityksellinen haaste. Perehdytysillan yhteisessä koonnissa perhepäivähoitajat totesivat, että tällöin lapsi voi pelata pelejä ja leikkejä kahden kesken aikuisen kanssa. Näin lapsella on mahdollisuus omaan tahtiin tutustua kansion peleihin ja leikkeihin. Tällä tavalla lapsen osallisuus huomioidaan peli- ja leikkikansion käytössä siten, että lapsi itse päättää osallistumisen asteensa ja esimerkiksi ensimmäisillä kerroilla hän voi seurata kun muut ryhmän jäsenet pelaavat. Lasten osallisuutta kansion käytössä voidaan myös lisätä soveltamalla pelien ja leikkien sääntöjä paremmin ryhmän tai yksittäisen lapsen tarpeeseen vastaaviksi. Tällä tuetaan samalla myös lapsilähtöistä toimintaa. Tarve lähtee lapsesta ja lapsiryhmästä, ei aikuisesta tai itse toiminnasta.

Rauhallisen ajan puuttuminen havaittiin myös tulosten perusteella kansion käyttöä estäväksi tekijäksi. Tähän vastaukseksi perhepäivähoitajat miettivät perehdytysillassa, että kansiota voi käyttää esimerkiksi pienempien lasten päiväuniajalla isompien lasten kanssa, jotka eivät nuku. Lisäksi tulosten perusteella havaittiin, että kansion käytön esteenä voi olla aikuinen itse tai aikuisen huono mallintaminen. Tätä kansion käyttöönotossa pyrittiin minimoimaan peli- ja leikkikansion käyttöönotokoulutuksella, jossa käytiin pedagogisia perusteluja kansion pelien käytölle sekä pienryhmissä harjoiteltiin konkreettisesti pelaamaan pelejä. Lisäksi kansiolle nimetty yhdyshenkilö,

kiertävä erityislastentarhanopettaja toimii käytännön tukena kansion oikeanlaisessa pedagogisessa käytössä perhepäivähoitajille.

Toimenpide-ehdotuksena työelämäkumppanille esitän, että peli- ja leikkikansion yhdyshenkilö voisi myös perehdyttää uudet perhepäivähoitajat työmenetelmän käyttöönottamiseksi, koska hänellä on koulutuksensa puolesta tietotaitoa koskien lapsen äänteellistä kehitystä ja sen tukemista eri menetelmien avulla. Lisäksi yhdyshenkilö vastaisi peli- ja leikkikansion päivittämisestä aika ajoin, kuten kuluneiden pelimateriaalien uusimisesta. Myös perhepäivähoitajien kuukausipalaverissa tai kehittämispäivissä voisi ainakin alkuun olla tarpeellista yhdessä käydä ajatuksia ja kokemuksia läpi uudesta käyttöönotetusta työvälineestä.

Lopullinen peli- ja leikkikansion versio luovutetaan Kiteen kaupungin varhaiskasvatukseen perhepäivähoidon käyttöön opinnäytetyön esityksen jälkeen keväällä 2019. Peli- ja leikkikansio jää Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksen käyttöön, eikä sitä saa luovuttaa tai markkinoida eteenpäin. Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksen perhepäivähoito voi hyödyntää opinnäytetyötäni ottaen peli- ja leikkikansion päivittäiseen käyttöön kehittääkseen omaa toimintaansa arjen pedagogiikassa tukemalla varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Toiminnallisessa opinnäytetyössä pyrittiin vahvistamaan perhepäivähoitajien tietämystä ja käytännön kokemusta varhaislapsuuden äänteellisestä kehityksestä. Opinnäytetyössä huomioitiin perhepäivähoitajien koulutustausta ja pyrittiin vastaamaan tähän lisäkoulutus tarpeeseen vahvistamalla perhepäivähoitajien tietoa muun muassa äänteellisestä kehityksestä, siihen kuuluvista kehityshaasteista sekä menetelmistä, joilla äänteellistä kehitystä voidaan tukea varhaislapsuudessa. Käytännön työvälineeksi äänteellistä kehitystä tukemaan luotiin peli- ja leikkikansio, jonka käyttöön perhepäivähoitajat perehdytettiin käyttöönottokoulutuksella. Lisäksi opinnäytetyössä kartoitettiin uuden työvälineen, peli- ja leikkikansion, käyttöönotettavuutta perhepäivähoitajien työssä sekä mahdollisia kehittämissuhteita peli- ja leikkikansion sisältöön liittyen.

Tulosten mukaan voidaan todeta, että perhepäivähoitajat olivat saaneet tarpeeksi tietoa perehdytysillassa ottaakseen käyttöön uuden työvälineen. Vahvistamalla perhepäivähoitajien tietämystä ja käytännön kokemusta aiheesta, tuetaan samalla lasten kielen kehitystä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueita. Lisäksi perhepäivähoitajien lisääntynyt tieto ja kokemus aiheesta tukee heitä jatkossa herkemmin puuttumaan tilanteeseen, mikäli heillä herää huoli lapsen kielen kehitykseen liittyen. Näin lapsen on mahdollista saada oikeanlaisia tukitoimia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kehityksensä tueksi. Lisäksi tulosten perusteella voidaan todeta, että kansion pelien avulla oppiminen tapahtuu leikin varjolla eli lapsen on mahdollista oppia huomaamattaan hänelle tärkeitä ja haasteellisia taitoja. Näin lapsen on mahdollista saada oppimiseen tukea matalalla kynnyksellä.

Tulokset osoittavat, että peli- ja leikkikansion käyttömahdollisuudet työvälineenä perhepäivähoitajien arjen pedagogiikassa ovat monipuoliset. Peli- ja leikkikansiota voi lapsiryhmässä käyttää yksin, pareittain, lasten ikätasoisesti (pienryhmässä) tai koko ryhmän kanssa. Pelit ovat sovellettavissa lapsiryhmän tarpeisiin sopiviksi sekä niiden avulla voidaan tukea yksilöllisesti lapsen tarpeita. Lisäksi tulosten perusteella, vastaajat olivat sitä mieltä, että peli- ja leikkikansio soveltuu perhepäivähoitajien päivittäiseen käyttöön, sillä kansion pelit ovat helposti otettavissa esille, eikä pelien pelaaminen vie kauan aikaa. Tämän perusteella voidaan todeta, että opinnäytetyössä on onnistuttu luomaan käytännöllinen ja hyvän käyttöasteen omaava työväline perhepäivähoitajien arjen pedagogiikkaan.

Tulokset osoittavat, että pelatessa kansion pelejä ja leikkejä aikuisen johdolla, lapsen on mahdollista saada ääntämisen mallia sekä tukea laajemminkin kielen kehitykseen ryhmän aikuiselta sekä ryhmän muilta lapsilta. Vastauksista tuli esille, että pelien ja leikkien kautta kielellä leikkiminen tuo lapsiryhmiin uusia virikkeitä ja näin ollen voidaan todeta, että peli- ja leikkikansio laajentaa lapsen kieliympäristöä. Tulosten perusteella voidaan myös todeta, että pelit ja leikit tukevat lasta tutustumaan oman suun alueen toimintaan sekä hahmottamaan mitä suun alueella tapahtuu puheen aikana. Opinnäytetyön aikaisempaan teoriaosuuteen viitaten, hyvä äänteiden hallinta edesauttaa selkeän puheen kehittymistä sekä luo pohjan myöhemmin

lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Tulosten perusteella voidaan todeta, että peli- ja leikkikansion käytöllä tuetaan äänteellisen kehityksen lisäksi laajemmin lapsen kielen kehitystä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että peli- ja leikkikansio tukee perhepäivähoitajien työskentelyä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Peli- ja leikkikansion avulla perhepäivähoitajien on mahdollista tukea lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien kehittymistä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-aluetta. Pelien ja leikkien kautta lapsen on myös mahdollista saada kannustavaa ja johdonmukaista palautetta omista kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan ryhmässä.

8 POHDINTA

Kiteellä useat perhepäivähoitajat ovat työssään havainneet lasten ääntämiseen liittyvien pulmien lisääntyneen vuosien saatossa. Tämän he toivat esille kiertävälle erityislastentarhanopettajalle keväällä 2018, josta opinnäytetyön aihe sai alkunsa. Tällä opinnäytetyöllä vahvistettiin perhepäivähoitajien tietämystä varhaislapsuuden kielen kehityksestä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueesta. Samalla luotiin työväline, jonka avulla voidaan tukea varhaislapsuuden äänteellistä kehitystä mahdollisimman varhain käytännönläheisesti. Perehdytysillan päätteeksi oli ilo huomata, että jokainen osallistuja oli tavalla tai toisella innostunut aiheesta ja piti peli- ja leikkikansion materiaalia merkityksellisenä oman työnsä sekä lasten kielen, erityisesti äänteellisen kehityksen tukena.

Mielestäni olen onnistunut saavuttamaan opinnäytetyön tavoitteen, sillä tulosten perusteella perhepäivähoitajien tietotaito on lisääntynyt varhaislapsuuden äänteellisestä kehityksestä ja sen tukemisesta. Perhepäivähoidon kentällä kysyntä äänteellisen kehityksen tukemisesta sekä tarpeeseen luodun peli- ja leikkikansion liitettävyyttä osaksi arjen pedagogiikkaa ovat kohdanneet.

Työn konkreettisessa tuotoksessa, peli- ja leikkikansiossa, pystyin lisäksi hyödyntämään vahvuksiani käsillä tekemisen luovuutta sekä mielenkiintoani erityisvarhaiskasvatustyötä kohtaan. Työn kautta pystyn vahvasti osoittamaan

erityisosaamiseni alalla lastentarhanopettajana. Työn toteutuksessa pidin tärkeänä sitä, että pystyin luomaan perhepäivähoitajille konkreettista materiaalia, jota he voivat hyödyntää omassa työssään. Lisäksi pystyin itse tulevaisuudessa hyödyntämään valmistamaani materiaalia työskennellessäni lastentarhanopettajana. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että pystyin varhaiskasvatuksen ammattilaisena luomaan työväliseen perhepäivähoitajille peli- ja leikkikansion muodossa tukemaan varhaislapsuuden kielellistä kehitystä, erityisesti äänteellisen kehityksen osa-alueita.

8.1 Validiteetti ja reliabiliteetti

Työn validiteettia eli pätevyyttä sekä reliabiliteettia eli luotettavuutta olen pyrkinyt lisäämään opinnäytetyön prosessin aikana useammalla seikalla. Peli- ja leikkikansion valmistusvaiheessa testasin pelejä ja leikkejä omilla lapsillani. Lisäksi peli- ja leikkikansion valmistuttua kansio kävi koekierroksella kommentoitavana erään opinnäytetyön kohderyhmään kuulumattoman perhepäivähoitajan käytössä.

Työn validiteettia lisää etukäteen huolellisesti suunniteltu ja tarkoin harkittu tiedonkeruu. Tuloksista ilmenee se, mitä oli tarkoituskin selvittää. Validiutta lisää myös korkea vastausprosentti. (Heikkilä 2014, 27.) Tähän olen pyrkinyt kyselylomakkeen esitestaamisella, jonka testasin peli- ja leikkikansion koekierroksen yhteydessä ja muokkasin sen pohjalta kysymykset lopulliseen muotoonsa. Lisäksi keräsin palautteen heti perehdytysillan päätteeksi, sillä uskon sen taanneen suuremman vastausprosentin kuin palautteen keräämisen perehdytysillan jälkeen, esimerkiksi seuraavalla viikolla. Tällöin vastaamiseen ei välttämättä löydy niin helposti aikaa tai vastaaminen saattaa unohtua kokonaan. Uskon myös, että vastausten luotettavuus on tällä tavoin kerättyinä suurempi, sillä asiat ovat paremmin mielessä heti perehdytysillan jälkeen.

Aineiston redusoinnin luotettavuutta lisäsi työssä se, että jokainen vastaaja oli vastannut avoimiin kysymyksiin selkeällä käsialalla. Tämä helpotti vastausten lukemista. Lisäksi tulosten luotettavuuden kannalta olen esittänyt liitteessä 6 kahden analyysi esimerkin avulla, kuinka olen päätenyt kyseisiin teoreettisiin käsitteisiin sisällönanalyysissä. Mielestäni olen onnistunut nostamaan aineistosta sellaiset käsitteet, jotka vastaavat opinnäytetyön tarkoitukseen.

Luotettavuutta arvioitaessa opinnäytetyön mahdollisuuksia lisäsi mielestäni se, että tutkijana olin entuudestaan tuttu perhepäivähoitajille. Tämä saattoi osaltaan vaikuttaa peli- ja leikkikansion innostuneeseen vastaanottoon, kun toiminnan kehittäminen lähti työyhteisöstä yhdessä tutun työyhteisöön kuuluvan tutkijan kanssa. Toisaalta tähän on voinut myös sisältyä uhka tutkimuksen kannalta, jos vastaajat eivät ole uskaltaneet tai kehdanneet antaa tarpeeksi rakentavaa palautetta koskien käyttöönottokoulutusta sekä peli- ja leikkikansion sisältöä.

8.2 Opinnäytetyön prosessi ja reflektointi

Opinnäytetyöni eteni aikataulullisesti siten, että kesä-heinäkuussa 2018, aloitin etsimään teoreettista tietoa sekä jo olemassa olevaa tutkimustietoa aiheesta. Kesän aikana myös suunnittelin, rajasin ja valmistin materiaalin peli- ja leikkikansioon. Elokuussa 2018, kävin esittelemässä peli- ja leikkikansion raakaversiota työelämäkumppanilleni sekä sovimme samalla peli- ja leikkikansion käyttöönottoperehdytysillan marraskuulle 2018.

Syyskuussa 2018, esittelin aiheeni Mikkelissä opinnäytetyön suunnitelma seminaarissa. Suunnitelmaseminaarista saadun palautteen myötä työni näkökulma vaihtui ”diagnoosikeskeisestä” äänneharjoittelusta äänteellisen kehityksen tukemisen näkökulmaan. Samalla opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys täsmentyi. Tämä auttoi samalla suunnittelussa ja rajaamisessa siinä, mitä teoreettista tietoa toisin esille perhepäivähoitajien peli- ja leikkikansion perehdytysillassa.

Lokakuussa 2018 laitoin peli- ja leikkikansion koekäyttöön tutulle perhepäivähoitajalle sekä samalla esitetasin palautelomakkeen toimivuuden. Marraskuun 14. päivänä 2018 oli Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksen perhepäivähoitajien perehdytysilta peli- ja leikkikansion käyttöönottamiseksi sekä arvioinnin ja palautteen kerääminen. Tämän jälkeen aloitin tulosten analysoinnin sekä peli- ja leikkikansion muokkaamisen lopulliseen muotoon saadun palautteen myötä.

Vuoden vaihteessa alkoi loppurutistus kirjallisen raportin parissa. Luin tekstiä läpi uudelleen ja uudelleen sekä tein siihen tarvittavia muutoksia. Joulukuussa 2018 pyysin opiskelija vertaispalautetta työstäni. Tammikuussa 2019 sain myös välipalautetta ohjaavalta opettajalta sekä äidinkielen opettajalta opinnäytetyöstäni. Nämä palautteet ohjasivat minua vielä tekemään muutamia korjauksia raporttiin. Helmikuussa 2019 pyysin työelämäkumppanilta kirjallisen arvioinnin peli- ja leikkikansioista.

Opinnäytetyötä tehdessä olen kokenut niin onnistumisen, ilon, helpotuksen kuin turhautumisen ja ärsyyntymisen tunteita. Haastetta on tuonut ajan löytäminen kirjoittamisprosessille perheen ja vuorotyön ohella. Välillä on usko meinannut loppua. Matkan varrelle on myös mahtunut useampi luova tauko, jonka aikana prosessi ei ole liikkunut muutoin kuin alitajunnan tasolla mielen työstäessä aihetta eteenpäin. Aihe itsessään on ollut äärimmäisen mielenkiintoinen ja mukaansa tempaava, mikä on auttanut ponnistelemaan ja jatkamaan eteenpäin. Vihdoin koen olevani tyytyväinen työni tulokseen ja myönnän itselleni, että olen tehnyt parhaani opinnäytetyön eteen.

8.3 Ehdotukset jatkotutkimuksille

Mahdollisia jatkotutkimusaiheita tulevaisuudessa voisi olla peli- ja leikkikansion käytön seuraaminen Kiteen kaupungin varhaiskasvatuksen perhepäivähoidon arjessa. Jatkotutkimusaihetta voisikin lähestyä perhepäivähoitajien näkökulmasta kartoittamalla kansiota käyttävien perhepäivähoitajien kokemuksia, kuinka peli- ja leikkikansio on toiminut työvälineenä. Toinen tutkimusnäkökulma voisi kartoittaa, kuinka peli- ja leikkikansio on tukenut lapsen/lasten äänteellistä kehitystä.

Lisäksi voisi tutkia millä tavoin peli- ja leikkikansio on osaltaan tukenut lapsilähtöisyyttä ja lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Peli- ja leikkikansion jatkokehittämiseksi voisi myös kartoittaa kiertävän erityislastentarhanopettajan sekä puheterapeutin näkökulmia peli- ja leikkikansion sisältöön liittyen. Myös lasten vanhemmille voisi koota esimerkiksi tiivistetyn oppaan varhaislapsuuden äänteellisestä kehityksestä sekä kuinka tätä kehitystä voitaisiin kotona tukena.

LÄHTEET

Aaltonen, O. & Portin, P. 2010. Puhe ja ääni. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O. & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 11–21.

Adams, I., Veronika Struck & Monika Tillmanns-Karus. Alkuperäisteos: Kunterbunt rund um den Mund. Humppati pumppaa, suujumppaa. Suun motoristen harjoitusten aineistokokoelma. Suomenkielinen laitos: C2001. Puheterapeuttien Kustannus Oy. Helsinki. Saarijärven Offset Oy.

Ahonen, T., Määttä, S., Meronen, A. & Lyytinen, P. 2014. Kielen kehityksen vaikeudet. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Bookwell Oy, Juva PS- kustannus, 72-103.

Alivuotila, L. 2010. Matkiminen kielen omaksumisen lähtökohtana. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O. & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 189–194.

Aro, T., Eronen, T., Erkkilä, K., Siiskonen, T. & Adenius-Jokivuori, M. 2014. Epäilyn herääminen. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Bookwell Oy, Juva PS- kustannus, 106–120.

Espoo. 2019. Sosiaali- ja terveystalot. Lapsiperheiden palvelut. Puhe- ja toimintaterapia, lastenpsykologia. Lasten puheterapia. Ohjeita ja harjoituksia. Äänneharjoitteluohjeet ja –materiaalit. Ohjeita kotiharjoitteluun. Saatavissa: https://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Lapsiperheiden_palvelut/Puhe_ja_toimintaterapia_lastenpsykologia/Lasten_puheterapia/Ohjeita_ja_harjoituksia/Aanneharjoitteluohjeet_ja_materiaalit [viitattu 19.3.2019].

Hakamo, M-L. 2013. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. 2. painos. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Edita Publishing Oy. Porvoo: Bookwell Oy.

Heinonen, M., Karas-Lahtinen, M., Väkiparta, P., Järnefelt, K. & Siivonen, K. 2010. KEHU. Viisivuotiaan lapsen kehityksen arviointi päiväkodissa. Nokian kaupunki. Päivähoidon julkaisu.

Holopainen, M. & Pulkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. 5.painos Helsinki :WSOY.

Huotilainen, M. & Partanen, E. 2010. Kielen varhainen neuraalinen edustus. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O, & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 176–181.

Ikonen, A. ja Ström, U. 2009. Lasten kehitykselliset puhehäiriöt. Teoksessa Aaltonen, O., Aulanko, R., Ikonen, A., Klippi, A. & Vainio, M. (toim.) Puhuva ihminen. Puhetieteiden perusteet. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy. 122–128.

Jansson-Verkasalo, E. & Guttorm, T. 2010. Varhainen kielen kehitys ja sen ennusmerkit. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O, & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 182–188.

Jyväskylän yliopisto. 2019. Koppa. Avoimet. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku. Tutkimusstrategiat. Määrällinen tutkimus. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimussstrategiat/maarallinen-tutkimus> [viitattu 11.3.2019].

Jyväskylän yliopisto. 2019. Koppa. Avoimet. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku. Aineistonhankintamenetelmät. Kyselyt. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt> [viitattu 11.3.2019].

Järnefelt, K., Koskimäki, L., Helenius, R., Luhtalampi, K., Mäkinen, S. 1999. KEHU! Viisivuotiaan lapsen kehityksen arviointi neuvolassa ja päiväkodissa. Nokian kaupunki. Sosiaali- ja terveystoimen julkaisu 1999. Nokian kaupungin keskusmonistamo.

Koivula, M. 2017. Lasten vertaisoppiminen päiväkodissa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja Oü, 265–279.

Korpilahti, P. 2011. Kielen kehitykselliset häiriöt; viivästynyt ja poikkeava kielenkehitys. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt, syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Tallinna: Raamatutrükikoda, 40–58.

Korpinen, L. & Nasretidin, F. 2011. Artikulaatio ja äännevirheet. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt, syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. 8.muuttamaton painos. Tallinna: Raamatutrükikoda, 59–76.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2010. Varhainen äänteellinen kehitys suomen kielessä. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O, & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 11–21.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2012. Äänteellisen kehityksen peruskäsitteet. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) Pienten sanat. Lasten äänteellinen kehitys. Juva: Bookwell Oy, 17–27.

Laaksonen, J-P. 2010. Puheen motoriikka ja artikulaatio. Teoksessa Korpilahti, P., Aaltonen, O, & Laine, M. (toim.) Kieli ja aivot. Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. Turun Yliopisto: Art-Print Oy, 28–34.

Lyytinen, P. 2014. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Juva: Bookwell Oy, 51–71.

Olkinuora, T. 2016. Manu-koiran seikkailut. Puhemotoriikkaa sisältäviä toiminnallisia tuokioita lapsille. Avain-säätiö. Tampere: Kirjapaino Hermes Oy.

Papunet. Selkeää ja saavutettavaa viestintää. Kuvapankki. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/> [viitattu 11.3.2019].

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Savinainen-Makkonen, T. & Kunnari, S. 2012. Äännevirheet ja niiden kuntoutus. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) Pienten sanat. Lasten äänteellinen kehitys. Juva: Bookwell Oy, 173–187.

Sonninen, E., Rahkila, M. & Linnasalo, A-L. 1983. Artikulaatioterapiasta. Teoksessa Puhehäiriöt ja kuntoutus. Suomen logopedis-foniatrisen yhdistyksen 20-vuotisjulkaisu. Helsinki.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446081616> [viitattu 20.1.2019].

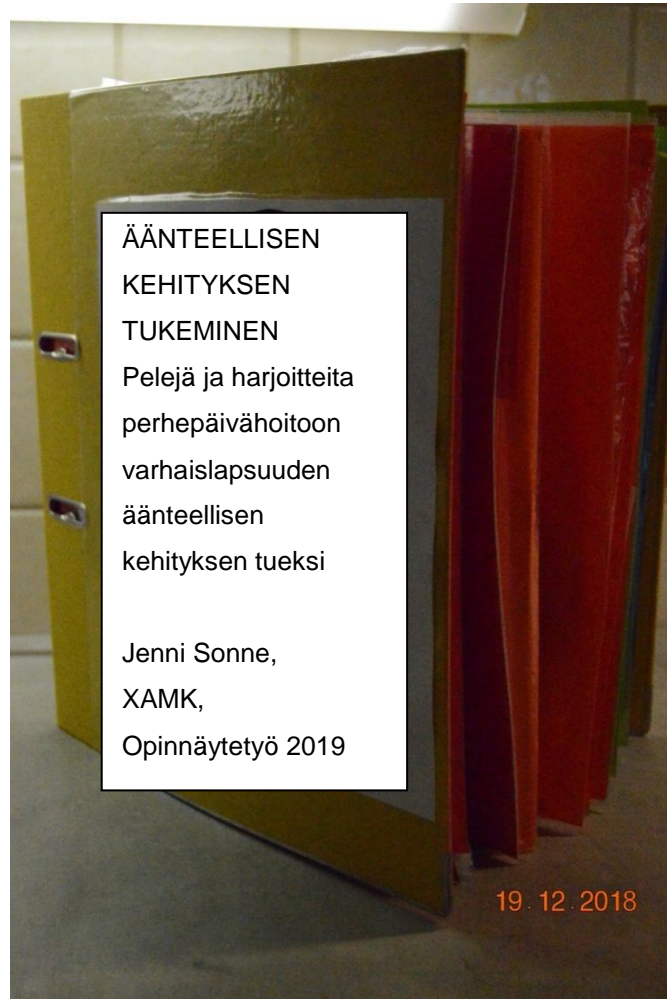
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 30.5.2018].

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäyteytyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Välimäki, A-L. 2011. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003/2005. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa, 13–21

Kuva peli- ja leikkikansioista.

PELI -JA LEIKKIKANSION ALKUSANAT:

Äänteellisen kehityksen tukeminen -kansio on koottu siten, että harjoitukset etenevät johdonmukaisesti suun alueen motorisista tehtävistä -> kielenkärjen hienosäätelyä vaativien tehtävien -> kautta kohti oikeanlaista äänten ääntämistä.

Äänteellisen kehityksen tukeminen -kansion jokainen värialue sisältää oman aiheen ja tavoitteen sekä tehtäviä, joita tulee tehdä niin kauan kunnes ovat helppoja. Harjoituksia tulee tehdä muutamia minuutteja päivässä, mielellään 4-5 kertaa viikossa.

Harjoituksia tehdessä huomioi lapsen vireystila ja mielenkiinto harjoitustilanteessa. Älä siis teetä harjoituksia väkisin. Pyri tekemään harjoitushetkestä lapselle mieluinen - ole itse innostava sekä anna positiivista palautetta jokaisen harjoituskerran aikana sekä harjoituskerran jälkeen. Harjoituksia tehdessä toimit itse parhaimpana mallina. Myös peili toimii hyvänä apuvälineenä.

Peli- ja leikkikansion sisältö

VÄRI	TEEMA	TAVOITE	HARJOITTEET
PUNAINEN	SUUJUMPPA	KASVOJEN JA SUUN ALUEEN LIHASTEN MOTORIIKAN TUKEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • MUISTIPELI • PYRAMIDI -PELI • TEHTÄVÄKORTTI PELI • VANHA MAALIPURKKI - LEIKKI • PUHALLUSPELIT • PAPERINUKKE PELI
ORANSI	KIELIJUMPPA	KIELEN JA LEUAN LIIKKEEN ERITYMISEN TUKEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • LORUPUSSI • ONGINTA PELI • ELÄINKORTIT • BINGO • MURUJEN SYÖNTI
KELTAINEN	D, K, L, R, S, NG - ÄÄNTEIDEN ÄÄNTÄMINEN	KUULONEROTTE LU TAITOJEN TUKEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • D • K • L • R • S • NG
VIHREÄ	D- KIELI	PUHEMOTORISE N LIIKERADAN TUKEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • D- KUVAKORTIT • LAUSE KUVAKORTIT 1-2- 3 • KILPALAUKKA - PELI • ELÄIN DOMINO
SININEN	D- TAVU SARJAAMINE N	RYTMISEN PUHEEN TUOTON TUKEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • TIKAPUU -PELI • ONGINTA -PELI • SAMMAKKOLAMP I -PELI • TEHTÄVÄKORTTI + PELILAUTA - PELI

PEREHDYTYSILLAN AIKATAULU

17-17:45 Teoreettinen luento osuus:

Artikulaatio –käsitteen avaaminen

0–6 -vuotiaiden äänteellinen kehitys, kehitysvaiheiden avaaminen
sekä kehityshaasteet

(3 videota kielelliseen kehitykseen liittyen)

Äänteellisen kehityksen seuranta varhaiskasvatuksessa

18-18:45 Teoreettinen luento osuus:

Äänteellisen kehityksen tukemisen menetelmiä

perhepäivähoidossa, peli- ja leikkikansion esittely sekä
menetelmien avaaminen kansion taustalla

Toiminnallinen osuus:

Jakautuminen pienryhmiin pelaamaan kansion pelejä

Muistiinpanojen tekeminen

19-19:45 Yhteinen koonti

Kirjallinen palaute

ARVIOINTILOMAKE

Jenni Sonne 2018

Anna palautetta Perehdytysillasta (kysymys 1) sekä Äänteellisen kehityksen tukeminen –kansiossa (kysymykset 2-5). Rastita sopivin vaihtoehto. Mikäli sopivaa vaihtoehtoa ei ole, siirry seuraavaan kysymykseen.

1 PEREHDYTYSILLASSA SAIN RIITTÄVÄSTI TIETOA SEURAAVISTA TEEMOISTA:	1= täysin eri mieltä	2=jokseenkin eri mieltä	3=ei samaa, ei eri mieltä	4=jokseenkin samaa mieltä	5=täysin samaa mieltä
Ääntäminen 0-6- vuotiaiden lasten äänteellinen kehitys 0-6 vuotiaiden kehityshaasteet äänteellisessä kehityksessä Äänteellisen kehityksen seuranta varhaiskasvatuksessa Äänteellistä kehitystä tukevia menetelmiä perhepäivähoitoon					

2 KANSION PELIT SOVELTUVAT					
1-2v					
2-3v					
3-4v					
4-5v					

<p>3 KANSION PELIT TUKEVAT 0-6 VUOTIAIDEN ÄÄNTEELLISTÄ KEHITYSTÄ</p> <p>Kasvojen alueen motoriikan tukeminen</p> <p>Kielen motoriikan tukeminen (kielen ja leuan liikkeen eriytymisen tukeminen)</p> <p>Kuulonerottelutaitojen tukeminen</p> <p>Puhemotorisen liikeradan tukeminen D- kielellä</p> <p>Rytmisen puheen tuoton tukeminen D- tavusarjaamisella</p>					
--	--	--	--	--	--

<p>4 PELIT OVAT KÄYTTÖKELPOISIA TOTEUTTAA PERHEPÄIVÄHOITAJAN ARJESSA</p> <p>Pienryhmässä</p> <p>Kahden kesken lapsen kanssa</p> <p>Lapsi voi pelata pelejä itseksseen (esim. puhalluspelit, onginta)</p> <p>Lapset voivat pelata keskenään opittuaan pelit</p>					
<p>5 PELIEN MÄÄRÄ KANSIOSSA</p> <p>Riittävä jokaisessa osiossa</p>					

Vapaa sana

- Miten lapsi/lapset **hyötyvät** kansion tehtävistä?

- Mikä on mahdollisesti **esteenä** lapsen/lasten oppimiselle?

- Mitä muuttaisit/poistaisit/lisäisit/ **kehittäisit** kansioon? Mitä jäit kaipaamaan?

- Miten tulet käyttämään kansiota omassa työssäsi?

ANALYYSI ESIMERKKI 1. MITEN LAPSI/LAPSET HYÖTYVÄT KANSION TEHTÄVISTÄ?

Alkuperäiskoodaukset

"Vuoron odottaminen, äänneharjoituksia, suu-kieli-leuka jumppaa"

"Oppimisen tukea arkeen, ääntämisen kokeilun madaltaminen, oppiminen on hauskaa tapahtuessaan leikin varjolla."

"Opitaan erilaisia äännteitä ja kielen käytön harjoituksia."

"Vuorottelua, kielen oppimista, yhdessä tekemistä. Rytmisen puheen tuoton tukeminen."

"Lapsi oppii monenlaisia taitoja ääntämisen oppimisen lisäksi. Mienlenkiintoisia ja monipuolisia tehtäviä!"

"Yhdessä tekemistä oppivat, kirjaimia ja äännteitä oppivat ja eroittavat."

"Puheen kehityksen, tehtävät"

"Puheen kehitys edistyy. Yhdessä tekemistä, mukavaa sellaista. Opitaan odottamaan vuoroa."

"Mielenkiintoisten pelien avulla lapset harjoittelevat huomaamattaan heille tärkeitä/haasteellisia taitoja. Harjoitteleminen on hauskaa ja sitä voi tehdä yksin pelaten tai ryhmässä."

"Leikin varjolla opetusta."

"Tuo mielenkiintoa → tehtävät helppoja, tarpeeksi lyhyitä ja monipuolisia."

"Kun on valmis materiaali, tulee harjoituksia tehtyä useammin."

Ryhmittely samaa tarkoittaviin sekä alaluokkien muodostaminen

Äänteellisen kehityksen tukeminen	Ryhmäytötaitojen vahvistaminen	Oppiminen tapahtuu leikin varjolla	Motivaatio
<i>äänneharjoituksia, suu-kieli-leuka jumppaa</i>	<i>Vuoron odottaminen</i>	<i>Oppimisen tukea arkeen</i>	<i>Mielenkiintoisia ja monipuolisia tehtäviä</i>
<i>ääntämisen kokeilun madaltaminen</i>	<i>Vuorottelua</i>	<i>oppiminen on hauskaa tapahtuessaan leikin varjolla</i>	<i>Tuo mielenkiintoa → tehtävät helppoja, tarpeeksi lyhyitä ja monipuolisia</i>
<i>Opitaan erilaisia äänteitä ja kielen käytön harjoituksia</i>	<i>yhdessä tekemistä</i>	<i>Lapsi oppii monenlaisia taitoja</i>	<i>Kun on valmis materiaali, tulee harjoituksia tehtyä useammin</i>
<i>kielen oppimista</i>	<i>Yhdessä tekemistä oppivat</i>	<i>Mielenkiintoisten pelien avulla lapset harjoittelevat huomaamattaan heille tärkeitä/haasteellisia taitoja. Harjoittelu on hauskaa ja sitä voi tehdä yksin pelaten tai ryhmässä</i>	
<i>Rytmisen puheen tuoton tukeminen</i>	<i>Yhdessä tekemistä, mukavaa sellaista. Opitaan odottamaan vuoroa.</i>	<i>Leikin varjolla opetusta</i>	
<i>ääntämisen oppimisen lisäksi</i>			
<i>kirjaimia ja äänteitä oppivat ja eroittavat</i>			
<i>Puheen kehityksen, tehtävät</i>			
<i>Puheen kehitys edistyy</i>			

Teoreettisen käsitteen luominen: Äänteellinen kehityksen tukeminen peli- ja leikkikansion avulla

ANALYYSI ESIMERKKI 2. MITEN TULET KÄYTTÄMÄÄN KANSIOTA OMASSA TYÖSSÄSI?

Alkuperäiskoodaukset

"Päiväuniajalla isompien kanssa"

"Yhdessä lasten kanssa, isommat saa opittuaan kokeilla itse."

"Arjessa, ikätasoisesti. Kunhan tutustuu, voin myös muokata – soveltaa pelejä. Uusi materiaali on tervetullutta perhepäivähoitoon."

"Käyn harjoituksia lasten kanssa erikseen isojen ja välillä koko ryhmän kanssa. Yksilöllisesti niiden kanssa joilla on vaikeuksia äänneiden kanssa."

"Varmaankin sieltä valikoituu tietyt lempipelit. Tietysti jos näen että lapsella on jotain ongelmaa puheen tuotossa, vahvistan niitä peleillä (en vahvista ongelmaa vaan yritän saada sen pois 😊). Mukava saada jotain kättäpitempää äännepulmiin."

"Aktiivisesti, tukien lapsen tarpeita ohjauksessa aikuisen kanssa."

"Pienissä ryhmissä tai kahdestaan pelaaminen, kielen oppimisen tukeminen. Madaltaa aikuisenkin kynnystä leikitellä kielellä."

"Tuokioilla, pientä aktiviteettejä käytäntöön. Hauskoja hetkiä lasten kanssa. Kiitos!"

"Pelailemalla yhdessä"

"Varmasti päivittäin"

" "Kasvojumppa"tuokioita, pelejä pelataan ryhmissä sekä pareittain/lapsi+hoitaja, uusia virikkeitä saadaan paljon."

"Kansiota voi käyttää päivittäin muun toiminnan ohessa. Ei vaadi pitkää aikaa, ovat helposti otettavissa esiin."

"Kielellisissä harjoituksissa, toiminta tuokiolla leikin avulla, hauskaa varmaan tulee olemaan."

Ryhmittely samaa tarkoittaviin sekä alaluokkien muodostaminen

Toimintatuokio lla arjessa	Ikätasoisesti	Yksilöllisesti tukien tarpeita	Pareittain: lapsi ja ohjaaja	Lapset voi pelata keskenään	Ryhmässä
Tuokioilla, pientä aktiiviteettejä käytäntöön. Hauskoja hetkiä lasten kanssa.	Päiväunijalla isompien kanssa	Tietysti jos näen että lapsella on jotain ongelmaa puheen tuotossa, vahvistan niitä peleillä (en vahvista ongelmaa vaan yritän saada sen pois 😊). Mukava saada jotain kättäpitempää äännepulmiin.	pareittain/lapsi +hoitaja	isommat saa opittuaan kokeilla itse	Pelailemalla yhdessä
Kansiota voi käyttää päivittäin muun toiminnan ohessa. Ei vaadi pitkää aikaa, ovat helposti otettavissa esiin	Käyn harjoituksia lasten kanssa erikseen isojen -- kanssa	Aktiivisesti, tukien lapsen tarpeita ohjauksessa aikuisen kanssa	kahdestaan pelaaminen		pelejä pelataan ryhmissä
Varmasti päivittäin	ikätasoisesti	kielen oppimisen tukeminen.			Pienissä ryhmissä
"Kasvojumppa" tuokioita, sekä, uusien virikkeitä saadaan paljon.		Kunhan tutustuu, voin myös muokata – soveltaa pelejä. Uusi materiaali on tervetullutta perhepäivähoitoon			Yhdessä lasten kanssa
Kielellisissä harjoituksissa, toiminta tuokiolla leikin avulla, hauskaa varmaan tulee olemaan.		Yksilöllisesti niiden kanssa joilla on vaikeuksia äänneiden kanssa			välillä koko ryhmän kanssa

Varmaankin sieltä valikoituu tietyt lempipelit					
Madaltaa aikuisenkin kynnystä leikitellä kielellä					
Arjessa					

Teoreettisen käsitteen luominen: Peli- ja leikkikansio toimii pedagogisena työvälineenä